

En intervjustudie om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd beaktar barnets rättigheter

Linn Ahmad

Examensarbete i socialt arbete
61-90 hp
Socionomprogrammet
Maj 2024

Malmö Universitet
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö

An interview study on how social workers in financial assistance consider the rights of the child

Linn Ahmad

Ahmad, L. An interview study on how social workers in financial assistance consider the rights of the child. *Degree project in social work. 15/30 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of health and Society, Department of Social Work, 2024.

Förord

Jag skulle vilja börja med att ge ett innerligt tack till min handledare Annelie Björkhagen Turesson för hennes konstruktiva rådgivning och hjälp i examensarbetet. Din vägledning och våra gynnande diskussioner har varit utan tvekan en bidragande faktor till denna uppsats. Utan din hjälp hade det inte varit möjligt att genomföra denna studie. Tack så mycket för din handledning och för att du delat med dig av dina erfarenheter och kunskap!

Jag skulle även vilja rikta ett stort tack till alla intervjupersoner som frivilligt valt att delta i mina intervjuer. Tack så mycket för att ni avsatte tid för en intervju trots den höga arbetsbelastningen! Jag tackar era genuina svar och för att ni möjliggjort denna studie.

Jag skulle dessutom vilja tacka två informanter som hjälpte mig med att få kontakt med fler deltagare i sin verksamhet inför denna studie! Tack för er vänlighet, hjälp och tid. Jag hoppas ni vet vem ni är!

Linn Ahmad

Malmö, maj 2024

Sammanfattning

Författare: Linn Ahmad

Titel: En kvalitativ studie om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd beaktar barnets rättigheter

Handledare: Annelie Björkhagen Turesson

Barn vars familjer lever i ekonomisk utsatthet tenderar att inte delta i sociala aktiviteter som inkluderar pengar. Ekonomiskt utsatta barn beskrivs vara barn med anledning av otillräckliga ekonomiska resurser och har därmed svårigheter med att leva ett likadant liv likt andra barn som lever i samma samhälle. Socialsekreterare har en skyldighet enligt lag att särskilt beakta barnets bästa vid åtgärder som rör barn och använda sig av både socialtjänstlagen och barnkonventionen vid beslut. En socialsekreterare har därmed skyldighet att beakta barnets rättigheter, beakta barnperspektivet samt barnets bästa i arbetet. Studiens syfte är att undersöka hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme för att tillvara barnens rättigheter i enlighet med Barnkonventionens fyra grundprinciper. Studien använder sig av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer för att få de två olika yrkesgruppers uppfattningar om socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd anses leva upp till barnkonventionens fyra grundprinciper samt om de anser att socialsekreterare använder sitt handlingsutrymme tillräckligt för att ta hänsyn till barnens rättigheter. Det insamlade empiriska materialet analyserades sedan i olika teman som anknöts med tidigare forskning och Lipskys teorier om handlingsutrymme och teori om gräsrotsbyråkrater. Undersökningar pekar på att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd brister i sitt arbete att använda sitt handlingsutrymme för att tillvarata barnets rättigheter samt leva upp till barnkonventionens fyra grundprinciper. Studien fick fram ett resultat som pekade på att socialsekreterarens beslut rörande barn kan påverkas av organisationens ledning, en förste socialsekreterare, kunskapsbrist, otydligheter i riktlinjer i verksamheten samt inte har barn delaktiga i beslut som rör dem. Det framkom dessutom att socialsekreterarnas individanpassade prövningar och prioriteringar var avgörande för hur de väljer att använda sig av sitt handlingsutrymme. Med fler möjligheter till utbildning inom barnperspektivet och barnets rättigheter och en utvecklande verksamhet om hur barns rättigheter ska beaktas och tillämpas i arbetet inom ekonomiskt bistånd kan socialsekreterare bidra till att hindra flera barn att bli utsatta och att uppleva konsekvenserna av vad utsattheten för med sig.

Nyckelord:

Barnfattigdom, barnperspektiv, barns rättigheter, ekonomiskt bistånd, ekonomiskt utsatta barn och handlingsutrymme

Abstract

Author: Linn Ahmad

Titel: A qualitative study on how social workers in financial assistance consider the rights of the child

Supervisor: Annelie Björkhagen Turesson

Children whose families live in economic hardship tend not to participate in social activities that involve money. Economically disadvantaged children are described as those who, due to insufficient financial resources, have difficulty living a life similar to other children in the same community. Social workers are legally obligated to specifically consider the best interests of the child in measures concerning children and to use both the Social Services Act and the Convention on the Rights of the Child in their decisions. Thus, a social worker is obliged to consider the child's rights, the child's perspective, and the child's best interests in their work. The purpose of this study is to investigate how social workers in financial aid use their discretion to protect children's rights in accordance with the four core principles of the Convention on the Rights of the Child. The study employs a qualitative method with semi-structured interviews to obtain the perceptions of two different professional groups on whether social workers in financial aid are considered to uphold the four core principles of the Convention on the Rights of the Child and whether they believe that social workers use their discretion sufficiently to consider children's rights. The collected empirical material was then analyzed in various themes connected with previous research and Lipsky's theories on discretion and street-level bureaucracy. Research indicates that social workers in financial aid fail to use their discretion to protect the child's rights and to uphold the four core principles of the Convention on the Rights of the Child. The study revealed results indicating that social workers' decisions regarding children can be influenced by the organization's management, a senior social worker, lack of knowledge, ambiguities in guidelines within the organization, and the absence of child participation in decisions affecting them. Furthermore, it was found that social workers' individualized assessments and priorities were crucial in how they chose to use their own discretion. With more opportunities for education on the child's perspective and child rights and a developing practice on how children's rights should be considered and applied in financial aid work, social workers can help prevent more children from becoming vulnerable and experiencing the consequences of such vulnerability.

Keywords:

Child perspective, child poverty, children's rights, discretion, economically vulnerable children, financial assistance and social workers

Innehållsförteckning

1. Inledning	8
1.2 Problemformulering	9
1.3 Syfte	9
1.4 Frågeställningar	9
2. Bakgrund	10
2.1 Barnkonventionen	10
2.2 Barn i ekonomisk utsatthet	11
2.3 Barnets bästa	12
3. Tidigare forskning	14
3.1 Barnperspektivet i arbetet inom ekonomiskt bistånd	14
3.2 Brister i beaktandet av barnrättsperspektivet inom ekonomiskt bistånd	15
3.3 Socialtjänstens handlingsutrymme	15
4. Teori	17
4.1 Teori om gräsrotsbyråkrater	17
4.2 Handlingsutrymme	18
5. Metod	20
5.1 Val av metod	20
5.2 Urval och avgränsning	21
5.2.1 Respondenter	22
5.3 Tillvägagångssätt	23
5.4 Analysmetod	24
5.5 Etiska aspekter	24
5.6 Förförståelse	25
5.7 Metoddiskussion	25
6. Resultat och analys	27
6.1 Handlingsutrymmets påverkan på att tillvarata barnets rättigheter	27
6.2 Beaktandet och tillämpningen av barnrätten i enlighet med barnkonventionen	31
6.2.1 Riktlinjer	33
6.3 Barnens delaktighet	36
7. Diskussion	39
7.1 Slutdiskussion	40
7.2 Vidare forskning	41
8. Referenser	42
Bilaga 1: Informationsbrev	46
Bilaga 2: Samtyckesblankett	47

Bilaga 3: Intervjuguide	49
Bilaga 4: Intervjuguide	50

1. Inledning

I Sverige finns det flertalet familjer som av olika anledningar inte klarar sig av egen självförsörjning eller som inte är självförsörjande alls. En stor del av de personer som söker ekonomiskt bistånd från Socialtjänsten är barnfamiljer (Socialstyrelsen 2015). Skillnaden mellan barndomen och vuxenlivet är att barndomen varar under en relativt kort period som individen inte kan ta tillbaka. Barndomen anses i olika aspekter vara en viktig del av utformningen av individens framtid. Därför anses det vara nödvändigt att beakta barndomen så länge den varar (Näsman 2012).

År 2022 ansökte ungefär 161 000 personer ekonomiskt bistånd i Sverige varav 102 000 var barn som lever i hushåll som har försörjningsstöd (Socialstyrelsen, 2022). Enligt Rädda barnens årsrapport 2021 visade det sig att det levde fler barn i hushåll med försörjningsstöd år 2019 än med hushåll med låg inkomststandard. Detta innebär att hela nio procent av Sveriges barn var ekonomiskt utsatta år 2019, vilket motsvarar 196 000 barn upp till 18 år. Årsrapporten indikerar dessutom att barn som lever i hushåll som har långvarande bistånd löper större risk att hamna i en långvarig barnfattigdom i Sverige (Salonen, 2021).

Ekonomiskt bistånd inom Socialtjänsten är välfärdssystemets yttersta skyddsnät. Socialsekreterarnas uppgift är att tillfälligt erbjuda stöd och hjälp vid försörjningsproblem om individen inte kan tillgodose sina behov på annat sätt. Verksamhetens uppdrag är att hjälpa människor att hitta tillbaka till att bli självförsörjande igen men också att pröva individens rätt till att få ekonomisk hjälp under tiden. Ekonomiskt bistånd består av riksnormen och skäliga kostnader utanför riksnormen. Riksnormen är en norm som gäller för hela landet och består av gemensamma hushållskostnader såsom kläder och skor samt lek och fritid. Skäliga kostnader utanför riksnormen kan variera för individer eftersom den omfattar bland annat hushållsel och hemförsäkring (Socialstyrelsen, 2021).

1.2 Problemformulering

Det finns tydliga indikationer på att det finns ett glapp mellan de målsättningar barnkonventionen har och de sätt som barnets rättigheter blir tillämpat på i praktiken som kommer vidare att presenteras i studiens bakgrundskapitel. Denna studie kommer därmed undersöka hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme för att tillvara barnens rättigheter. Studien använder sig av intervjuer med socialsekreterare och en utvecklingsledare för organisationen Majblomman, som kan berätta om deras upplevelser och vilka förutsättningar de anser att de har med deras handlingsutrymme att kunna påverka beslut. Utvecklingsledaren för Majblomman blir därmed en referensperson som kan ge ett utomstående perspektiv. Näsman (2012) förklarar att barn som redan är socialt och ekonomiskt utsatta kan få en ökad risk för att fastna i utsattheten vid undvikandet av barnperspektivet. Därav anses det vara av hög relevans att studera barns rättigheter och hur de tillämpas i praktiken inom ekonomiskt bistånd utifrån socialsekreterarnas perspektiv. På så sätt kan studien ta del av socialsekreterarnas verklighetsbild av barnperspektivet och hur den används vid handläggning inom ekonomiskt bistånd. Det kan resultera till fördjupad kunskap om socialsekreterarnas essentiella roll i att hindra barns sociala utsatthet i samhället.

1.3 Syfte

Denna studie syftar till att undersöka hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme för att ta tillvara på barns rättigheter. För att få ett utomstående perspektiv kommer en utvecklingsledare från barnrättsorganisationen Majblomman att delta, vilket ger en bättre förståelse för hur andra ser på socialsekreterares roll och ansvar i att skydda och stödja barns rättigheter. Fokus ligger på Barnkonventionens fyra grundprinciper.

1.4 Frågeställningar

- Upplever socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd att de kan leva upp till barnkonventionens grundprinciper, dvs. barnets bästa, barnets rätt till att uttrycka sin åsikt, barnens rätt att inte bli diskriminerad samt barnets rätt till liv och utveckling?
- Upplever socialsekreterare att de använder sig av sitt handlingsutrymme tillräckligt för att ta hänsyn till barnens rättigheter vid handläggning av klienter med barnfamiljer?

2. Bakgrund

2.1 Barnkonventionen

Förenta Nationernas konvention om barns rättigheter blev till svensk lag år 2020. De lagstadgade förpliktelseerna i Socialtjänsten (SFS 2001:453) har förbundet sig till barnkonventionen avseende barns rättigheter. Syftet bakom förbindelsen mellan de två lagarna har gjorts för att stärka barns rättsliga status genom att förtydliga att även barn är rättighetsbärare i Sverige. Med årens gång har fokuset legat bakom att stärka lagstiftningen med ändamål att lyfta fram barnperspektivet. Barnkonventionen blev antagen av FN:S generalförsamling år 1998 och strax därefter av Sverige år 1990 (Socialstyrelsen, 2020). FN:S konvention består av sammanlagt 54 artiklar och har fyra huvudprinciper. De fyra grundläggande principerna är följande: artikel 2; alla barn har lika värde och rättigheter och ingen ska diskrimineras, artikel 6; barnets bästa ska beaktas vid beslut som rör barn, artikel 12; barns rätt till liv och utveckling och artikel 12; barns rätt att uttrycka sina egna åsikter och få den respekterad (Unicef, 2024). År 1990 godkände Sverige FN:s konvention om barns rättigheter. I proposition 1996/97:124 kom ett förslag upp om att artikel tre i barnkonventionen som handlar om barnets bästa skulle föras in i socialtjänstlagen i syfte att stärka barnperspektivet vilket senare även verkställdes. Däremot visade det sig att begreppet barnets bästa inte kunde tolkas på ett enkelt sätt. Begreppet anses vara vagt samt blivit svårt att tillämpa i verkligheten. Detta ledde till att barnkonventionen blev till lag i Sverige år 2020 med avsikt att stärka barnets rättsliga ställning (UNICEF, 2020). När barnkonventionen infördes som lag stärktes barnrättslagen, vilket bidrog till att krav sattes på att göra barn mer delaktiga vid beslut som rör barn. Barnrättslagen bidrog även till att synliggöra barn mer med enskilda bedömningar om vad som anses vara barnets bästa (Ödquist, 2020). Det anses fortfarande vara otydligt med vad det innebär att se saker ur ett barnperspektiv samt hur ett barnperspektiv bör intas. Enligt 2 paragrafen, 1 kapitlet inom Socialtjänstlagen (2001:453) anges det att det följer en skyldighet att beakta barnets bästa vid åtgärder, dock beskrivs barnperspektivet i lagar och myndighetstexter främst med allmänna formuleringar. Däremot står det att ett barnperspektiv kan innebära att samtala med inte bara föräldrar utan med barn med samt se till att dokumentera barns behov, analysera vilka konsekvenser barn får av ett beslut och bevilja över norm till barn (Pålsson, Wiklund, 2022). Det nämns även i propositionen (1996:97: 124) att barn inte ska ses som objekt, bihang eller som passiva mottagare av föräldrarnas påverkan men ska istället betraktas som barn med eget värde. I förarbeten framgår det att utgångspunkten i barnperspektivet ska vara barndomens egenvärde. Propositionen konstaterar att barndomen inte endast är en förberedelseperiod inför vuxenlivet och ska därför behandlas som enskilda individer som har egna behov.

Innan FN:s barnkonvention blev till lag var den trots allt juridiskt bindande i Sverige. Dock visade det sig att barnkonventionen var otillräcklig för att kunna säkra barnets rättigheter. På grund av att den saknade formell status som lag viftades den ofta bort i domstolar när den blev åberopad. Efter att UNICEF fört 10 års arbete med intentionen att göra barnkonventionen till svensk lag, beslutade Sveriges riksdag att barnkonventionen skulle bli lag den 1 januari år 2020. Barnkonventionens ändring till svensk lag har lett till att den har fått högre status. Ändringen har dessutom inneburit för beslutsfattare som bland annat myndigheter att de nu behöver ta ansvar avseende tillämpningen av rättigheterna som förekommer i konventionen. Ansvaret avseende tillämpningen av rättigheterna i

konventionen ska ske i syfte att rättigheterna ska få större inflytande för bedömningar och beslut som berör barn. Införandet av barnkonventionen som lag gäller dessutom att den är överordnad myndigheters riktlinjer och föreskrifter (Unicef, 2018).

FN:s barnkommitté ansåg att barnkonventionen borde vara lag i Sverige i syfte att få myndigheter och domstolar skyldiga att följa barnkonventionen. Kommittén menade att så länge barnkonventionen inte var en giltig lag i Sverige så kunde verksamheter, myndigheter och domstolar förbise barnens rättigheter i olika beslut som rör barn. Vid inkorporering av barnkonventionen till lag kan Sverige motverka negativa konsekvenser i beslut som rör barn samt gynna barnets bästa i bland annat socialtjänstutredningar. Innan barnkonventionen infördes som svensk lag, fanns det delar av barnkonventionen invävda i andra lagar som socialtjänstlagen. Däremot har barnkonventionens invävda lagar innan den blev svensk lag inte tillmätts tillräckligt och i stället blivit avvisad av olika anledningar vid beslutsfattande (United Nations, 2015).

Enligt barnkonventionens artikel 3 ska vad som anses vara bäst för barnet beaktas i beslut som rör barn (unicef, 2020). Vid beslut som rör barn ska socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd ta hänsyn till barnets bästa. Trots att verksamheten inom ekonomiskt bistånd främst har ett vuxenperspektiv är det fortfarande socialsekreterarens uppgift att ta reda på om barn kan beröras direkt eller indirekt vid utredningar om ekonomiskt bistånd. Vid utredningar där barn kan beröras av ekonomiskt bistånd ska socialsekreterare använda sig av ett vuxenperspektiv och ett barnperspektiv. Socialsekreterare ska använda sig av båda perspektiven oavsett om barnen bor tillsammans med sina föräldrar i hushållet eller inte (Kunskapsguiden, 2023). Vem som ansvarar för barnens behov är enligt lag barnens vårdnadshavare (SFS 1949:381, 6:1). Socialtjänstens ekonomiska bistånd har en vana att använda ett vuxenperspektiv i sina bedömningar och beslut vilket kan exkludera vikten av barn. Därav har ändringar tillkommit i syfte att justera perspektivet genom en proposition (Prop. 1996/97:124). Propositionen avser att använda ett barnperspektiv vid bedömningar och beslut av ekonomiskt bistånd. Enligt propositionen ska barnets omständigheter beaktas genom utredning samt redovisning vid inkommen ansökan för ekonomiskt bistånd. Propositionens ändringar i socialtjänstlagen har resulterat i att hänsyn kring barnets situation ska tas vid beslut avseende ansökan om ekonomiskt bistånd med en klar motivering (Socialstyrelsen, 2015). Enligt socialtjänstlagens 11 kapitel, 10 paragraf nämns det enligt lag att vid beslut om ekonomiskt bistånd som rör barn ska en tydlig motivering finnas, med hänsyn till barnets bästa samt så nämns det i socialtjänstlagen 3 kapitel, 5 paragrafen betoningen av att barn ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter vid frågor som rör barn i enlighet med ålder och mognad (SFS 2001:453).

2.2 Barn i ekonomisk utsatthet

Ekonomiskt utsatta barn beskrivs vara barn med anledning av otillräckliga ekonomiska resurser har svårigheter med att leva ett likadant liv som andra barn som lever i samma samhälle. Barn som lever under andra villkor än majoriteten av människorna i samhället kan få negativ påverkan på barnets personliga förväntningar av framtiden samt barnets egna uppfattningar om sin tillhörighet i samhället. Barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll är benägna att inte känna att de är lika värda som andra, kan känna skamkänslor vid bemötandet

av andra barn och vid deltagande av sociala aktiviteter. På grund av att barnet känner skam och känslan av att inte vara tillräcklig kan barn riskera att hamna utanför gemenskapen. Detta kan ske genom att barnet väljer att exkludera sig själv från den sociala gemenskapen eller bli utesluten av andra barn (Salonen, Kaharascho & Soares, 2018).

Forskning visar att barn vars familj lever med ekonomisk utsatthet tenderar att prestera dåligt i skolan (Vinnerljung, 2010). Forskning har dessutom visat att barn som har familjer som är ekonomiskt utsatta är mer benägna att bli kriminella, hamna i missbruk i sitt vuxenliv samt ådra sig hälsoproblem som exempelvis psykisk ohälsa i jämförelse med barn som inte lever i hushåll där ekonomisk utsatthet förekommer. Det har visats att det finns ett samband mellan ekonomisk utsatthet, omhändertagande av barn samt vanvård som pekar på att föräldrarnas oro över sin ekonomi kan ha en påverkan på deras föräldraskap gentemot barnen. Barn vars familjer besitter långsiktigt försörjningsstöd tenderar att ha det svårare att gå ut i arbetsmarknaden och stadga sig i vuxen ålder. På grund av detta riskerar barn vid vuxen ålder tre gånger så mycket att inte klara av att försörja sig på egen hand och i stället vända sig till försörjningsstöd (Weitof, et al., 2008).

I Rädda Barnens (2023) fördjupningsrapport berättar barn som lever i socioekonomiskt utsatta områden att avgifter som förekommer i skolan kan leda till ett hinder för dem att delta. Barnen berättar att de istället väljer att avvika vilket ibland kan kännas tufft och skamligt att prata om. Barnen kan uppleva svårigheter när de ska gå ut på skolresor och på olika tillfällen där lärarna begär att barnen ska ta med sig en matsäck eller fika till skolan. Rapporten visar att barn som bor i socioekonomiskt utsatta områden deltar mindre i organiserade fritidsaktiviteter, till skillnad från barn som lever i socioekonomiskt resursstarka områden som då har en majoritet av barnen aktiva. Anne Harju (2008) berättar att barn använder sig av strategier i syfte att lära sig leva med familjens bristande ekonomi. Barn försöker hjälpa sin familj genom att anpassa sin vardag till familjens ekonomiska situation. När barn blir medvetna om familjens bristande ekonomi vid tidig ålder så kan det skapa oro över situationen hos barnet. Barnets oro kan leda till ett undvikande av att begära saker som barnet förstår att sina föräldrar inte har råd till att införskaffa. Barn vars familj lever i ekonomisk utsatthet tenderar att inte delta i sociala aktiviteter som inkluderar pengar. Eftersom barnet inte kan fråga sina föräldrar om pengar väljer barnet att undvika eller använda sig av ursäkter till varför de inte kan följa med på aktiviteter med sina vänner. Den ekonomiska utsattheten för barn kan leda till att barn känner oro, rädsla av att bli retad av sina kamrater, ökar risken för att hamna utanför gemenskapen samt riskerar att bli mobbad i sin skola (Ibid).

2.3 Barnets bästa

Barnets bästa är ett svårdefinierat begrepp som anges i flera olika lagar, bland annat socialtjänstlagen men främst inom barnkonventionen (Socialstyrelsen, 2015). I propositionen 2012/13:10 framgår det att en prövning ska göras av barnets bästa. Enligt Barnombudsmannen (2023) är barnets bästa indelat i tre dimensioner; en princip, ett tillvägagångssätt och att det är en rättighet. Rättigheten innebär att ett barn har en rättighet att få sitt bästa prövat vid åtgärder som kretsar runt barn. Tolkningsprincipen innebär att vid situationer där det är möjligt att tolka en regel på olika sätt så har den tolkning som ligger till fördel för barnets bästa alltid företräde. Den tredje dimensionen är barnets bästa som tillvägagångssätt. Tillvägagångssättet betyder att vid åtgärder där barn kan komma att bli

påverkade ska först genomgå en bedömning av olika konsekvenser som åtgärden kan få. Enligt FN:s barnrättskommittés allmänna kommentar nummer 14 är syftet bakom begreppet “barnets bästa” att säkra åtnjutandet av de rättigheter som konventionen består av samt barnets helhetsutveckling (barnrättsombudet, u.å).

Under hösten 2022 tog Barnombudsmannen fram ett metodstöd avseende prövningar av barnets bästa. Metodstödet ska vara ett verktyg som ska gå att använda i verksamheter i syfte att pröva barnets bästa där barn kan beröras på ett enskilt plan eller i en specifik grupp (Ibid). Barnrättsperspektivet är indelat i tre perspektiv avseende barns rättigheter. Första är barnets perspektiv vilket betyder barnets egen syn på omvärlden, sitt liv, ålder, mognad, erfarenheter med mera. Barnets perspektiv är under konstant förändring under barnets uppväxt och kan tas del av när barnet yttrar sig om sina åsikter och tankar. Barnperspektivet ska säkerställas och beaktas vid frågor som rör barn av den vuxne. Det andra perspektivet är barnperspektivet vilket syftar till den vuxnas syn på barnet. Barnperspektivet bygger på den vuxnes enskilda syn på sin egna barndom, barn i sin närhet, kunskap och värderingar. Andra faktorer som dessutom kan forma den vuxnes barnperspektiv är kultur och tradition. Barnperspektivet påverkas av synen på barnen i samhället som formas genom normer, attityder och lagstiftning. Barnrättsperspektivet är det tredje och sista perspektivet som innebär att kunna arbeta med barn i beslutsfattande frågor med barnkonventionen som utgångspunkt och att kunna tillämpa sig av rättigheterna genom att använda sig av tolkningar, rekommendationer samt de allmänna kommentarer som nämns i FN:s barnrättskommitté. För säkerställandet av barnrättsperspektivet ska minst de fyra huvudprinciperna i barnkonventionen beaktas (Barnombudsmannen, u.å).

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt följer en presentation om tidigare forskning som anses vara av relevans för det valda ämnet. Avsnittet inleds med en redogörelse för vilket tillvägagångssätt som har tagits med i sökprocessen samt forskningens relevans i denna studie. Därefter kommer avsnittet att lyfta fram tre punkter som anses knyta an till studiens syfte, de är följande: barnperspektiv i arbetet inom ekonomiskt bistånd, brister i beaktandet av barnrättsperspektivet inom ekonomiskt bistånd och socialtjänstens handlingsutrymme. Valet i detta kapitel anses vara av relevans och adekvat avseende till beaktandet av tidsramen men också omfattningen av studien. Med de tre valda punkterna till denna studie som kommer att lyftas fram i detta kapitel anses studien kunna besvara frågeställningarna och analysera resultatet.

3.1 Barnperspektivet i arbetet inom ekonomiskt bistånd

Det har visats i studier att det finns en brist på barnperspektivet i flera olika kommuner i Sverige. I studien beskrivs barn vara "osynliga" i processen av arbetet inom ekonomiskt bistånd på grund av att barnets föräldrar är i centrum i ekonomiska utredningar. Det har lett till att ekonomiskt bistånd präglas av ett traditionellt vuxenfokus i verksamheten (Pålsson, Wiklund, 2022). I Näsman och Fernqvist studie (2022) framgår det att socialtjänstens avdelning för ekonomiskt bistånd är vuxenorienterad och utgår mestadels av ett vuxenperspektiv. Det framkom att barnperspektivet brister i att nämnas i domstolsprotokoll vid beslutsfattande ärenden av socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd överklagas. Studien har dessutom uppvisat att vid de tillfällen där barn benämns brukar barnets rättigheter till deltagande bli bortsedda och överskuggas av fokuset på vårdperspektivet i stället. I Bolin et al. (2020) rapport framkom det att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd hade 39% ärenden med barnfamiljer som inte hade några beskrivningar om barnets situation. Dock i de fall där socialsekreteraren valde att inkludera in barnets situation i dokumentationen anfördes dessutom på vilket sätt barnet hade kunnat påverkas negativt i hushållet och med sitt umgänge av föräldrarnas ekonomiska situation (ibid).

Trots ändringar i lagar och socialtjänstens riktlinjer avseende barnrättsperspektivet i arbetet med ekonomiskt bistånd upplever socialsekreterare svårigheter i handläggningen av ärenden där barn är inkluderade. Pålsson och Wiklund (2020) studie visar att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånds orsak till avsaknaden av barns behov inte alltid tas i beaktande, kan röra sig om hur socialsekreterare förstår innebörden av begreppet barnperspektiv. I studien berättar de intervjuade socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd att de upplever begreppet vara diffus samt att de inte förstår hur de då ska kunna beakta barnperspektivet i arbetet. Studien visar att det finns olika översättningar av begreppet barnperspektiv vilket har medfört brister avseende beaktandet av barns behov vid handläggning, bedömningar och beslutfattande av ärenden som rör barn. Forskarna visar i sin studie att barnperspektivet kan delas upp i fem kategorier. De fem kategorierna är följande; 1. barnets tillgång till mat, boende och kläder, 2. hur barns sociala utanförskap kan motverkas, 3. identifiera sociala problem, 4. involvera föräldrar och 5. dokumentation om barnets situation (Pålsson, Wiklund, 2020). Begreppet lägger tonvikten på barnets rätt att kunna uttrycka sina åsikter avseende frågor som rör barnet och få den respekterad. Dessutom ska barnets åsikter ges betydelse i förhållande till barnets mognad och ålder. Socialstyrelsens fallstudie visade att handläggare sällan hade samtal med eller om barn vid handläggning och beslut av ärenden. Vid

inkommande ansökningar som rör barn är det väsentligt att handläggaren även undersöker hur barnets situation ser ut. Detta kan en handläggare göra genom samtal med barnets föräldrar eller, om möjligt, samtal med barnet själv. På så sätt kan handläggaren fatta lämpliga beslut enligt barnets faktiska behov. För att trygga och säkra likabehandling vid bedömningar av barnets bästa krävs det ett fortsatt arbete med utvecklingen av stöddokument för barnrättsperspektivet att användas vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Fallstudien visar att utvecklingen av stöddokument kan hjälpa till att öka förutsättningen för handläggare att fatta beslut som tillgodoser barnets behov. Sista förslaget som upplyser ett förstärkt barnperspektiv inom ekonomiskt bistånd är att handläggare ska utveckla och ytterligare tydliga sina argument för sina beslut om avslag eller bifall (ibid).

3.2 Brister i beaktandet av barnrättsperspektivet inom ekonomiskt bistånd

Tidigare forskning har visat att det förekommer brister i beaktandet av barnrättsperspektivet i domstolsförfarandet och inom socialtjänsten (Pålsson, Wiklund, 2020). Fernqvist (2011) berättar i sin studie om barn som lever i hushåll med svår ekonomi att det föreligger brister i barns delaktighet i utredningar med ekonomiskt bistånd. Studien visar att vid flera ärenden där barnfamiljer överklagar beslut fattade av socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd så ändras inte besluten. Barnets behov beaktas inte i granskningen av överklagande av beslutet trots att ansökan om ekonomiskt bistånd är avsedd för barnet. Forskningen visar att socialtjänsten och förvaltningsrätten anger samma motiveringar vid ansökningar avsedda för barn. Motiveringarna hänvisar till att den ansökta kostnaden redan är beviljad genom riksnormen och anses inte vara tillräckligt nödvändig för att uppnå en skälig levnadsnivå. Studien visar att en följd av lagstiftningens inriktning på de vuxnas förmåner leder till en försummelse för barnets välbefinnande och tillgång till resurser. Detta innebär att vid ansökningar om ekonomiskt bistånd avsedda för barn inte prioriteras men blir sekundära på grund av att lagstiftningen väljer att inte inrikta sig på barnets välfärd (Fernqvist, 2011).

3.3 Socialtjänstens handlingsutrymme

Socialtjänsten är en kommunal verksamhet som styrs av lagar, regler och riktlinjer. Ett handlingsutrymme för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd kan bredda på lagar och regler som inte är så specifika eller detaljerade. Detta innebär att socialsekreterare har möjlighet att tolka och omstrukturera lagar och regler beroende på hur situationen ser ut i olika ärenden och på så sätt kunna hitta egna lösningar. Socialtjänsten regleras främst av socialtjänstlagen (SoL) som är en ramlag vilket medför en plats för socialsekreterare att göra ändringar på. En ramlag innebär att i stor uträkning undvika detaljstyrning vilket leder till flexibilitet för handläggningen i ärenden och övergripande mål samt riktlinjer i verksamheten. Eftersom det inte står med på vilket sätt mål ska uppfyllas ger det socialsekreterare friheten att själva hitta sätt att uppfylla målrationala beslut på. På så sätt får socialsekreterare i uppgift att på egen hand kunna hitta effektiva sätt att tolka socialtjänstlagen på i syfte att uppnå sina mål. Detta innebär således att myndigheter och andra organisationer som använder sig av socialtjänstlagen en möjlighet att ta olika åtgärder och besluta om olika insatser utifrån de uppsatta målen (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2021).

Erfarenhetsbaserad kunskap enligt Svensson, Johnsson och Laanemets (2021) handlar om när det anses vara möjligt att beskriva, diskuteras och när det finns möjlighet att berätta om

arbetet. Denna typ av kunskap anses vara dominerad av praktik eftersom den erfarenheter man besitter kan överföras till andra. Erfarenhetsbaserad kunskap kan kommuniceras med andra i form av diskussioner på arbetsplatser. På så sätt kan kollegor dela med sig av sina erfarenheter om hur olika situationer kan hanteras. Praktiken anses vara styrd av forskningen eftersom forskningen är det som styr vad det är som ska beaktas samt hur beaktandet ska värderas. På så sätt blir socialsekreterarens handlingsutrymme ytterst begränsat. På grund av att det sociala arbetet genomförs av individer som är i möten med andra människor finns det plats för variation, däremot när evidensbaserade modeller blir mer specifika om hur vissa handlingar ska utföras leder det till ett förminskat utrymme för godtycklighet och professionell kompetens. För att en individ ska kunna utföra socialt arbete innebär det att denne behöver kunskap. Kunskap kommer ifrån att använda, producera samt återskapande genom mänskliga aktiviteter. Enligt Liedman (2001) inhämtas inte kunskap direkt men kunskap tar år att skaffa samt krävs massor med övning. Eftersom kunskap ger makt är det viktigt att vara vaksam på alla kategorier man väljer. Kunskap kan skapas och systematiseras på olika sätt, därav är det nödvändigt att, genom dokumentation, se till att tydliggöra det. Det kan vara ett sätt för socialarbetaren att klargöra för sig själv vad meningen är bakom det som utförs så att de inte går ifrån den legitimerade motiven för att dokumentera och istället ser till att ta ett konstant professionellt ansvar för det som dokumenteras. Att inta rollen som socialsekreterare innebär att ta ansvar för sitt handlingsutrymme. Trots att socialt arbete innebär att mestadels verka i osäkerhet, finns det fortfarande mycket möjligheter för yrkesutövare att ta vara på kunskaperna av, i och om sitt arbete. Socialarbetare kan få stöd för sina handlingar genom forskning som konstant konstruerar ny kunskap till användning. På så sätt kan kunskap ge det sociala arbetet förståelse genom kunskaper om interaktioner, relationer och organisering (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2021).

4. Teori

I detta teoriavsnitt kommer teoretiska tolkningsramar att presenteras. De tre socialsekreterarna som deltog i intervjuer inför denna studie arbetar för den byråkratiskt styrda verksamheten, socialtjänsten. Målet med detta kapitel är att presentera samt redogöra om teorin för gräsrotsbyråkraten som är skriven av Michael Lipsky. Det anses vara relevant att redovisa om socialtjänstens byråkratiska organisation och hur den fungerar för att försöka skapa förståelse bakom socialsekreterarnas roll utifrån att arbeta i en byråkratisk verksamhet. Detta innebär att teorin om gräsrotsbyråkrater kommer senare att användas i resultat- och analysavsnittet. Därav har det valts att presentera den byråkratiska organisationen i detta avsnitt i syfte att belysa rollen som socialsekreterarna intar som anställda samt belysa hur socialsekreterare balanserar hur det är att vara en professionell yrkesutövare och en medmänniska. Senare följer hur socialsekreterare använder sitt handlingsutrymme för att tillgodose barnets rättigheter.

4.1 Teori om gräsrotsbyråkrater

Gräsrotsbyråkrat är ett begrepp som skapades av en amerikansk statsvetare vid namn Michael Lipsky. Michael Lipsky använde därmed ordet "street level bureaucrat" som på svenska kom att bli gräsrotsbyråkrat men dessutom frontlinjebyråkrat eller gatubyråkrat. Gräsrotsbyråkrat är ett begrepp som står för anställda inom offentliga verksamheter som intar en yrkesroll att vara en representant av en myndighet vid bemötandet av människor i sitt arbete (Lipsky, 1980). För anställda att arbeta som socialsekreterare som inriktar sig på individ och familjenivå innebär det att i sitt dagliga sociala arbete ha direktkontakt med de individer som söker sig till dem genom att möta sina klienter, se till att utreda klientens behov samt bedöma och åtgärda ärenden. Därav blir socialsekreterarna de som står i kontakt med medborgarna och som därav blir verksamhetens representanter (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2021). Johansson (2007) berättar att gräsrotsbyråkrater placeras längst ner i hierarkin vilket leder till att det är de som får i uppdrag att utföra alla fattade beslut av bland annat politiker eller högre ställda myndigheter. Enligt Lipsky (2010) är gräsrotsbyråkraterna de som får motta konsekvenserna från sina klienter, vilket innebär att utsatthet i arbetet förekommer men som organisationen i helhet inte blir. Detta innebär dessutom att gräsrotsbyråkraterna kan i stor utsträckning påverka de sökandes liv eftersom de besitter befogenheten att kunna bestämma till vilken individ som organisationens resurser ska fördelas till. Gräsrotsbyråkrater ska med hjälp av deras besittande kunskap och de resurser som organisationen har att erbjuda, kunna utföra sitt arbete som kan fullfölja klientens behov med hjälp av organisationens uppdrag på ett sätt som gynnar dem båda (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2021). Däremot berättar Lipsky (1980) att brister föreligger i organisationen såsom att det saknas förväntningar i verksamheten, resurser saknas samt tydliga riktlinjer med tillräckligt bra språklig utformning. Detta anser Lipsky är väsentligt att prata om eftersom gräsrotsbyråkrater brister konstant i att kunna genomföra sitt dagliga arbete i tid samt brottas dagligen med brister i resurser och riktlinjer i verksamheten (ibid).

Gräsrotsbyråkrater som jobbar inom verksamheten socialtjänsten har en yrkesroll som har i arbetsuppgift att kunna hantera ärenden där de ska handskas med hjälp och kontroll samtidigt. Deras yrkesroll innebär att de ska både handla utifrån medborgarnas och organisationens position. På så sätt medför deras yrkesroll ett inbyggt dilemma som de har i uppgift att

hantera dagligen samtidigt som de ska se till att utföra deras arbete i enlighet med organisationens intresse. Det gäller att dessutom utföra individuella bedömningar vid handläggning av ärenden (Lipsky, 1980). Eftersom socialsekreterarna både ska framstå som medmänniskor och samtidigt vara representanter av den verksamhet de arbetar för, innebär det att gräsrotsbyråkraterna dagligen ska brottas med att kunna framstå som både medmänniska vid möte med klienten och samtidigt inta sin professionella roll då denne kan begränsas av lagar, organisationens ramar, riktlinjer och sitt handlingsutrymme. Gräsrotsbyråkratens organisation är dessutom väldigt påverkad av de etablerade kulturerna, normer och moraliska aspekter som finns. Beroende på vilket perspektiv en gräsrotsbyråkrat väljer att utgå från utgör vilket beslut som blir valt att fattas i ett och samma ärende. Detta innebär att en handling som utgår från organisationens synsätt kan tyckas vara förnuftsnelig och självklar men å andra sidan upplevas som konstig och udda utifrån medborgarnas perspektiv. Därav ligger det i gräsrotsbyråkratens uppgift att se till att sitt arbete uppfattas som adekvat och rimligt från både medborgarnas perspektiv och organisationens perspektiv (Lipsky, 2010).

Gräsrotsbyråkraterna ska vara de som representerar och står för ett rättvist statligt stöd för medborgarna. Däremot upplever gräsrotsbyråkrater problem och besvär med bristen av resurser. På grund av att socialsekreterare inte får mycket hjälp av resursteamet i verksamheten leder det till att de blir tvungna att masshantera flertalet ärenden samtidigt. Detta oavsett deras kännedom om att masshanteringen hindrar dem från att effektivt utföra ärenden genom individuella bedömningar samt individanpassade insatser. Masshanteringen blir därmed en konsekvens av bland annat den byråkratiska organisationens formalisering som lett till att gräsrotsbyråkrater inte får den förutsättningen att kunna hantera sina klienter som vanliga individer. På så sätt blir det mindre individanpassat efter bland annat individens olika situationer, egenskaper och förmågor och i stället mer anpassat efter vad organisationen har för möjligheter för gräsrotsbyråkrater att erbjuda. På så sätt skapas en "sociala konstruktion" av gräsrotsbyråkratens klient enligt Lipsky (2010). Denna sociala konstruktion innebär att i stället för att utgå efter individens individuella situation och förmågor, istället blir erbjuden insatser som enligt gräsrotsbyråkrater skulle ha passat individen tillräckligt. Detta kan därmed spegla socialtjänstlagens omnämnanden om vad som anses vara skäligen levnadsnivå (ibid).

4.2 Handlingsutrymme

Enligt Lipsky (2010) anses gräsrotsbyråkrater inneha stort handlingsutrymme, till skillnad från andra anställda i andra organisationer. Lipsky förklarar att gräsrotsbyråkrater har möjlighet att tolka och tillämpa lagar och regelverk på egna sätt. Författaren fortsätter med att förklara att begreppet handlingsutrymme ger en grad frihet vid särskilda situationer för den yrkesprofessionella. Gräsrotsbyråkrater blir präglade av balansgången mellan att försöka utföra ett effektivt arbete som är av organisationens intresse och samtidigt kunna uppfylla sina klienters behov. Lipsky menar att handlingsutrymmet ger gräsrotsbyråkrater möjligheten att individanpassa bemötanden med sina olika klienter utifrån observationer i möten med klienter. De faktorer som socialsekreterare förhåller sig till konstrueras av bland annat medborgare och politiker. Faktorer som socialsekreterare har att förhålla sig till kan vara regler, normer och lagar vilket ger utrymme för gräsrotsbyråkrater att kunna använda sig av mallar och olika behandlingsprogram. På grund av att gräsrotsbyråkrater besitter

specialistkunskap i de områden de arbetar inom förväntas det därmed att de ska kunna göra särskilda bedömningar. Särskilda bedömningar kan innebära mer prioriterade ärenden då de bedöms vara mer akuta i syfte att hjälpa sina klienter (Lipsky, 2010). Däremot finns det en viss osäkerhet om handlingsutrymmet används rättssäkert av administratörer, klienter och beslutsfattare (Brodkin, 2007). Dessutom anser Lipsky (2010) att handlingsutrymmet är avgörande eftersom socialsekreterare får möjlighet att själva bedöma vilken typ av hjälp som hade passat klienterna bäst och kunna erbjuda dem de insatserna i syfte att tillgodose deras behov. Handlingsutrymmet är dessutom gynnande eftersom socialsekreteraren kan etablera tillit mellan sig själv och sin klient samt kunna skapa utrymme för individanpassning (Lipsky, 2010).

5. Metod

Detta examensarbete har genomförts med en kvalitativ studie. Inför studien har det valts att intervjua tre socialsekreterare som har eller har haft klienter med barn, så kallade barnfamiljer, som ansöker till ekonomiskt bistånd samt en utvecklingsledare inom Majblomman. Studien kommer att samla in information genom semistrukturerade intervjuer. Denna empiriinsamlingsmetod är en kvalitativ forskningsstrategi som genomförs med en utformad intervjuguide. I detta avsnitt kommer studiens olika komponenter inom metoden att presenteras. Metodavsnittet kommer att inledas med att ge en beskrivning av vilket val av metod som använts inför denna studie och sedan fortsätta med en förklaring av studiens urval, respondenter, empiri- och analysmetoder, tillvägagångssätt samt etiska aspekter.

5.1 Val av metod

Denna studie kommer att använda en kvalitativ datainsamlingsmetod i syfte att kunna ta del av respondenternas individuella perspektiv. Detta görs för att kunna belysa socialsekreterare inom ekonomiskt bistånds uppfattningar om hur barnens rättigheter beaktas i bedömningar samt hur de upplever att handlingsutrymmet kan påverka barnets rättigheter. Därför valdes en metod som kunde möjliggöra för respondenterna att kunna ge sina personliga beskrivningar på. Med en kvalitativ datainsamlingsmetod kan studien få fram mer detaljerade och fördjupade svar på frågeställningarna som bidrar till en ökad social verklighetsuppfattning (Bryman, 2018). En kvalitativ metod valdes dessutom eftersom den ansågs vara en adekvat metod att använda sig av för denna studie. Det beror på att den kvalitativa metoden ökar möjligheten att genomföra en radikal analys av forskningsfrågorna samt som den lägger tonvikt på bland annat förståelse bakom orden. Syftet med studien är att undersöka respondenternas upplevelser, synsätt och uppfattningar. För att åstadkomma respondenternas egna upplevelser och åsikter som ger en bättre förståelse för verklighetsbilden anses det behövas att ge utrymme till att kunna uttrycka sig, få fram sina åsikter och berätta om sina erfarenheter. För att åstadkomma det ovannämnda anses den kvalitativa metoden vara en lämplig metod för denna studie (Bryman, 2018).

För denna kvalitativa studie valdes det att samla in information genom semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer är en empiriinsamlingsmetod som utförs genom att skapa intervjuguides (se bilaga 3 och bilaga 4). I studiens intervjuguides har jag valt att dela upp och utforma frågor inom olika teman. Intervjuguiderna utformades med koppling till studiens frågeställningar för att sedan kunna besvara studiens syfte med relevanta frågor. Eftersom intervjuerna var beräknade att vara ungefär 45–60 min långa, valdes det att få med flera öppna frågor. Det valdes att ha med öppna frågor i syfte att ge möjlighet till respondenterna att tala fritt samt få fram detaljerade och fördjupade svar. På så sätt får respondenten möjlighet att tolka de ställda frågorna vilket leder till att jag kan få en inblick i respondentens perspektiv och dennes livsvärld. Utöver de tematiskt indelade frågorna fanns det möjlighet för mig att ställa följdfrågor utifrån de svar respondenterna gav. Följdfrågorna finns däremot inte med i intervjuguiderna eftersom dem inte var nedskrivna men uppkom utan förberedelse i intervjun med respondenterna. Under intervjuens gång fanns det dessutom möjlighet för tysta stunder att förekomma vilket ger respondenten rum till att reflektera kring egna tankar. På så sätt kan det leda till att jag får fram mer genuina svar från mina respondenter (Bryman, 2018).

Jag försökte erhålla en viss struktur i utformandet av intervjuguiderna men samtidigt vara öppen och medveten om att förändringar kunde ske under intervjuens gång. Intervjuaren såg även till att göra sammanfattningsmarkeringar under intervjun. För att även vidare förstå och rätt tolka svaren som fått av respondenterna ställde intervjuaren frågor ifall respondenterna kunde ge exempel, ge egna sammanfattningar av deras svar i syfte att få bekräftelse om jag har uppfattat det rätt, förtydliga sina svar eller om de kunde fördjupa och utveckla sina svar. De semistrukturerade intervjuerna ansågs vara väldigt lämpliga och relevanta för denna studie eftersom intervjuaren dessutom hade möjlighet att anpassa och vara följsam under intervjuens gång. Trots att frågorna var radade efter varann genom nummer och teman, så hade intervjuaren möjlighet att ändra ordning och hoppa över frågor som respondenten redan svarat på med tidigare frågor (Bryman, 2018).

5.2 Urval och avgränsning

I denna kvalitativa studie har det valts att intervjua tre socialsekreterare och en utvecklingsledare inom den ideella barnrättsorganisationen Majblomman med tidigare erfarenheter av socialtjänsten. Majblomman är en organisation vars arbete riktar sig mot att främja barns välbefinnande och rättigheter. De stöder barn som har ekonomiskt utsatta familjer i syfte att ge dem möjlighet att få en trygg och meningsfull uppväxt genom olika aktiviteter och insamlingar i Sverige (Majblomman, u.å). Utvecklingsledaren inom ekonomiskt stöd för Majblomman och samtliga socialsekreterare kommer från olika kommuner i Sverige. Socialsekreterarna som har deltagit i intervjuer inför denna studie kommer däremot från samma stadsområde i en kommun. Målet med studiens urval var att intervjua tre socialsekreterare och en utvecklingsledare som arbetar med ekonomiskt stöd för Majblomman. Syftet med detta urval är att ta del av svar från socialsekreterare samt ett utomstående perspektiv, Majblomman, i syfte att ge sitt perspektiv på socialtjänstens arbete.

Utvecklingsledaren som deltar i intervjun har över 20 års erfarenhet inom socialtjänsten och nästan ett års erfarenhet inom Majblomman, vilket ansågs vara väldigt relevant att ta med. Majblomman är en ideell barnrättsorganisation vars arbete utgår från barnkonventionen. Eftersom socialtjänstlagen har påverkats av barnkonventionen och ska beaktas av socialtjänstlagen ansågs det vara väldigt intressant att få med de två olika yrkesgrupperns uppfattningar om socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd anses leva upp till barnkonventionens fyra grundprinciper samt om de anser att socialsekreterare använder sitt handlingsutrymme tillräckligt för att ta hänsyn till barnens rättigheter. Jag hade avsikt att intervjua fler socialsekreterare men förändrades däremot i enlighet med studiens syfte, tidsram och möjlighet, vilket ledde till att tre socialsekreterare intervjuades till slut och en utvecklingsledare. I processen av datainsamlingen valdes ett målinriktat urval till denna studie vilket innebär att valet av respondenterna väljs ut genom vilka forskningsfrågor studien har. Med denna urvalsmetod används en medveten strategi avseende vilka organisationer och yrkeskategorier som väljs ut till studien. Jag valde dessutom att använda mig av bekvämlighetsurval vid väljandet av socialsekreterare hos Socialtjänsten eftersom jag redan hade kontakter där. Ett målinriktat urval anses vara tillämpligt när en forskare vill se till att matcha respondenterna med forskningsfrågorna. Dessutom anses ett bekvämlighetsurval vara av relevans och ändamålsenligt då respondenter utgörs av de individer som finns tillgängliga för forskaren att ta kontakt med (Bryman, 2018).

Denna kvalitativa studie har valts att begränsas till att inhämta erfarenhetsgrundad kunskap från tre socialsekreterare som jobbar inom ekonomiskt bistånd och en utvecklingsledare inom ekonomiskt stöd för Majblomman genom intervjuer. Avgränsningen till att välja ut de två yrkesgrupperna inför denna studie gjordes på grund av att det kretsar kring deras erfarenhetsbaserade kunskaper. På så sätt blir det av hög relevans och väsentligt att få med samt tillämpa i denna studie för att uppnå syftet i undersökningen (Bringsrud, Fekjaer, 2016).

För att få fram kvalitén i denna studie bestämdes det att intervjuva tre socialsekreterare och en utvecklingsledare som dessutom tog hand om ekonomiskt stöd. På så sätt skulle kvalitén företräda i innehållet och inte i antalet. Utifrån den förutbestämda tidsramen valde jag att intervjuva färre socialsekreterare men med fler öppna frågor med längre intervjuer. På så sätt kunde jag ta del av socialsekreterarnas och utvecklingsledarens erfarenheter om tillämpning och beaktning av barnens rättigheter. Det leder till att jag får större möjlighet till att dra mer detaljerade och specifika slutsatser för att kunna besvara syftet i arbetet. Avgränsningen i studien har dessutom fokuserat på att intervjuva socialsekreterare och inte chefer, resursteamet eller assistenter med flera i socialtjänstens ekonomiska bistånd. Detta i syfte att ta del av socialsekreterarnas erfarenheter inom ekonomiskt bistånd eftersom det är de som handlägger klienternas ärenden och har direktkontakt med dem. På så sätt besitter socialsekreterarna förståelse och kunskap om klienternas helhetsbild. Avgränsningen i studien har dessutom varit att intervjuva socialsekreterare från samma kommun och stadsområde. Däremot är utvecklingsledaren från en annan kommun och har dessutom erfarenhet av arbete inom socialtjänstens ekonomiska bistånd i en annan kommun än de intervjuade socialsekreterarna i denna studie.

5.2.1 Respondenter

Socialsekreterarna som blev intervjuade inför denna studie arbetar i verksamheten socialtjänsten inom ekonomiskt bistånd. Utvecklingsledaren inom ekonomiskt stöd som medverkade i denna studie arbetar inom en ideell barnrättsorganisation vid namn Majblomman. Respondenternas åldrar varierar men bestäms tillsammans med namn och kommun att fortsätta vara anonymt inför denna studie utifrån konfidentialitetskravet. Informanterna har dessutom uppgett att de vill ta del av uppsatsen vid publicering. I resultat och analyskapitlet kommer därmed citat från respondenterna att hänvisas till genom siffror. På så sätt blir det enklare för läsaren att följa med i texten. Nedan presenteras respondenterna med en tabell (se tabell 1).

Respondenter	Utbildning	Nuvarande arbete	Erfarenhet av ekonomiskt bistånd	Kön
Respondent 1	Socionomutbildning	Ekonomiskt bistånd	2+ år	Kvinna
Respondent 2	Socionomutbildning	Ekonomiskt bistånd	6+ år	Kvinna
Respondent 3	Socionomutbildning, barnrättsombud	Ekonomiskt bistånd	4+ år	Kvinna

Respondent 4	Socionomutbildning,	Majblomman	20+ år	Kvinna

Tabell 1 Översikt av respondenterna i studien

5.3 Tillvägagångssätt

Först försökte jag hitta socialsekreteraren som har jobbat med ekonomiskt bistånd samt haft klienter med barn innan år 2020, samma år som Barnkonventionen blev till lag. Eftersom jag inte hade tillräckligt med kontakter valde jag att ta direktkontakt med de socialsekreterare vars kontaktuppgifter fanns. För att ta kontakt med en volontär för den ideella barnrättsorganisationen Majblomman valdes det att mejla med en förfrågan att delta i studien till Majblommans kundtjänst. Genom att ta kontakt med deras kundtjänst blev jag kontaktad av en utvecklingsledare inom ekonomiskt stöd som sedan hjälpte till med att hitta någon i verksamheten som hade velat bli intervjuad. På så sätt fick jag kontakt med en utvecklingsledare för Majblomman som dessutom hade erfarenhet av att jobba med socialtjänstens ekonomiska bistånd i en annan kommun sedan tidigare. Kontakten med informanterna skedde huvudsakligen via mejl. Informanterna fick ta del av informationsbrevet (se bilaga 1) och samtyckesblanketten (se bilaga 2) samt bestämma tid och plats för intervjuerna att äga rum. Intervjuerna skedde genom telefon, via Teams och på plats på socialtjänstens kontor samt pågick i ungefär 60 minuter. Under intervjuerna upplevdes respondenterna som avslappnade, uppriktiga samt intresserade av att delta. Under intervjun blev dessutom respondenterna informerade om att intervjun kommer att transkriberas efter att intervjun har spelats in och att samtycke krävs. Bryman (2018) förklarar att det är gynnsamt för forskare att spela in intervjun med respondenten för att senare kunna transkribera den i kvalitativa studier. Detta eftersom intervjupersonen sedan kan kolla tillbaka på sina intervjuer och se vad som tidigare har blivit sagt samt hur det har blivit sagt. Inspelning och transkribering av det insamlade empiriska material berättas dessutom ge större möjligheter till att få till en täckande redogörelse när studien sedan ska analyseras. När en forskare väljer att genomföra en kvalitativ studie hjälper inspelningar av intervjuer dessutom att åstadkomma en mer transparent studie (ibid).

För att forma en uppfattning av det forskningsfält som blivit vald för denna studie söktes tidigare forskning genom Malmö Universitetsbiblioteks databaser ProQuest och Applied Social Sciences Index & Abstracts (ASSIA). Sökorden som användes för att hitta artiklar av relevans för denna studie var *barnperspektiv*, *ekonomiskt bistånd*, *barnfattigdom*, *barns rättigheter*, *ekonomiskt utsatta barn och handlingsutrymme*. I syfte att försäkra att de använda artiklarna var tillförlitliga begränsades sökningarna till att enbart få fram vetenskapligt granskade artiklar som i databasen kallas för peer-reviewed (Thurén, 2013). Vid sökningen av artiklar upptäcktes det att engelska sökord genererar fler träffar än sökorden på svenska. Mestadels användes databasen ASSIA med engelska sökord såsom *child*, *poverty*, *child perspective*, *social workers*, *financial assistance*, *children's rights* och *Sweden*. Andra sökord testades användas enskilt i syfte att få fram specifika artiklar för studien. Vid sökningen av artiklar lyckades sökningen inte att få fram mycket forskning som hade gjorts efter år 2020, det året barnkonventionen blev till lag. Däremot var det medvetet att den tidigare forskning som skapats innan barnkonventionen blev till lag inte har berört barnperspektivet i lika stor grad med avseende till lagstiftningen. Studien fick dessutom med relevant forskning genom de sökta vetenskapliga artiklarnas referenslistor. En återkommande referens som fanns med i

många vetenskapliga artiklar var Elisabet Näsman. Det visade sig att Näsman var en barndomssociolog som hade, enskilt och tillsammans med andra författare, publicerat böcker om barns rättigheter och barnperspektivet relaterat till Sverige som ansågs vara av hög relevans för denna studie. Därav valdes Näsman (2012) bok "Barnfattigdom - om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv" samt Elisabet Näsman och Stina Fernqvist (2022) vetenskapliga artikel "Court Cases on Poor Children's Access to Normalcy" med i denna studie. Socialstyrelsen hade dessutom med flera olika relevanta källor i sin referenslista som denna studie tog del av som bland annat UNICEF.

5.4 Analysmetod

Transkriberingen av samtliga intervjuer gjordes ordagrant för att effektivisera empirin inför kapitlet resultat och analys. Empirin kommer framställas genom citat som omvandlats från talspråk till skriftspråk i studien. Detta görs i syfte att öka läsbarheten men dessutom framställa empirin på ett respektfullt och noggrant sätt (Ahrne, Peter, 2011). Den insamlade empirin från informanterna som deltog i intervjuerna inför denna studie kommer att presenteras genom citat. Däremot kommer citaten inte att presenteras i likadan utsträckning. Jag kommer att välja ut citat utifrån lämplighet och relevans. På så sätt kan jag välja ut citat som har varit framträdande i intervjuerna. Citat som kommer väljas ut kommer att göras med avsikt att stärka skildringar utifrån empirin.

Enligt Bryman (2018) är en tematisk analys ett vanligt tillvägagångssätt som forskare använder när de analyserar kvalitativa studier. I denna studie genomförs en tematisk analys i kapitlet resultat och analys. Detta kommer att utföras genom att noggrant läsa flertalet gånger samt på ett metodiskt sätt. Jag har valt att använda denna metod i syfte att dela in det empiriska insamlade materialet inom olika teman utefter mönster. Viktiga enheter som jag har valt är att beakta i analysen är objektivitet och systematik. Objektivitet betonar att jag som forskare ska vara medveten om att vara objektiv i syfte att inte tillåta egna värderingar och personliga övertygelser prägla kategorisering av empirin. Systematik däremot handlar om att medvetet försöka genomföra en kategorisering utan att ta bort fel av empirin. Genom den tematiska indelningen togs fyra teman fram. Teman som växte fram var "barnperspektivets innebörd", "handlingsutrymmets påverkan på att tillvarata barnets rättigheter", "beaktandet och tillämpning av barnrätten i enlighet med barnkonventionen" och "barnens delaktighet".

5.5 Etiska aspekter

I samband med utförandet av denna studie är det väldigt viktigt att se till att informanter som deltar i studier behandlas rätt enligt forskningsetiken. Detta ska göras i syfte att i så stor utsträckning som möjligt försöka skydda informanter från möjliga kränkningar eller skador som kan uppkomma i samband med deras deltagande i studien. Vid genomförandet av intervjuerna såg jag till att samla in empiri genom att beakta och tillämpa de fyra vetenskapliga principerna. Detta gjordes för att säkra att deltagandet sker med integritet och respekt gentemot respondenterna i studien. Inför intervjun såg jag till att varje intervjuperson fick ta del av information som angav syftet med studien, mina kontaktuppgifter samt att deras medverkan ger dem rättigheten att kunna avstå från sitt deltagande i studien. Informationen angav dessutom att de har rätt till att dra tillbaka sitt samtycke när de vill. De fyra vetenskapliga kraven som kommer att tas hänsyn till är informationskravet, samtyckeskravet,

konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2017). *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera sina intervjupersoner i studien om studiens själva syfte. Detta har jag utgått från vid kontakt med deltagarna i studien genom att berätta att intervjupersonernas deltagande är frivilligt och att de kan avbryta sitt medverkande när som helst utan någon giltig förklaring, vilket dessutom är min skyldighet att göra. Detta gjordes i syfte att inte få deltagarna känna sig skyldiga att medverka i denna studie. *Samtyckeskravet* är ett krav som har beaktats under studiens gång. Jag försökte uppfylla samtyckeskravet genom att inhämta samtycke från intervjupersonerna innan eller under början av intervjun. Detta kan ske muntligt och skriftligt. I samtycket är det dessutom viktigt att tänka på att intervjupersonerna kan bestämma var, när och i vilken utsträckning som de tycker att intervjuerna skulle kunna äga rum på för sin egen bekvämlighet. *Konfidentialitetskravet* innebär att intervjupersonerna ska vara anonyma i studien samt att beakta förvarandet av studiens insamlade material i syfte att ingen obehörig får åtkomst till dem. Studien kommer inte att benämna informatörernas namn eller ålder, stadsområden eller kommuner för att säkerställa att deras identitet skyddas och inte blir kränkt. All insamlad material kommer att vaksamt förvaras oåtkomligt för någon annan än mig och min handledare. Inspelningarna kommer att raderas efter att intervjuerna blivit transkriberade och därefter kommer transkriberingarna dessutom att raderas bort totalt. Det kommer även att tas hänsyn till *nyttjandekravet* utifrån att den insamlade empirin inte kommer användas i något annat ändamål än för syftet med studien (Vetenskapsrådet, 2017).

5.6 Förförståelse

Det aktuella forskningsområdet i denna studie har jag sedan tidigare haft en typ av förståelse om. Thomassen (2007) nämner att en forskare som ska skriva en studie alltid har någon form av kunskap inför sin kommande forskning. Det är väldigt troligt att mina egna erfarenheter och förståelser av socialtjänsten har påverkat studiens syfte och frågeställningar. I och med att jag har utfört min praktik hos socialtjänstens arbetsplats inom ekonomiskt bistånd i fyra månader, hann jag bilda flera olika uppfattningar om att barnens rättigheter i enlighet med barnkonventionen inte beaktas samt socialsekreterarnas tillämpande av barnperspektivet och barnets bästa i praktiken inte alltid hanteras eller nyttjas vid beslutsfattningar. På så sätt är det av stor sannolikhet att detta har utgjort grunden för min studie. Jag har därav aktivt försökt i så stor utsträckning som det går att undvika att reflektera över mina egna uppfattningar under tiden som jag genomförde studien.

5.7 Metoddiskussion

Validitet inom en studie handlar om sett till att undersöka det som var avsett att undersöka i enlighet med syftet, om den utvalda metoden har passat studien, undersökt trovärdigheten med hjälp av datainsamling- och analysprocessen och sist forskarens noggrannhet i studien (Bryman, 2018). Frågeställningarna skapades med utgångspunkt av studiens syfte. Titlarna inom tidigare forskning skapades även med utgångspunkt av studiens syfte och hur det hade kunnat användas i avsnittet resultat och analys. Eftersom min avsikt var att få fram informanternas personliga erfarenheter och uppfattningar av arbetet inom socialtjänstens ekonomiska bistånd ansågs en kvalitativ studie passa bäst vilket styrker min studie. Detta på grund av att den kvalitativa metoden med semistrukturerade intervjuer möjliggör djupgående insikter i hur socialsekreterare upplever och hanterar sitt handlingsutrymme för att tillvara på

barns rättigheter. En annan styrka med denna studie är att den valda metoden anses vara flexibel då den kan anpassas efter respondenternas svar som i sin tur kan leda till oväntade samt värdefulla insikter för mig att ta del av i denna studie. Genom att försöka vara medveten om mina egna uppfattningar och objektivitet under studiens gång anser jag att studien har uppnått validitet då en tillförlitlig analys framställdes främst med hjälp av informanternas svar, teori och tidigare forskning. Eftersom studien dessutom inkluderade en utvecklingsledare för Majblomman för att få ett utomstående perspektiv kunde det komplettera socialsekreterarnas synpunkter och bidra med att studien inte blir ensidig. Detta anses vara en styrka eftersom detta kan berika analysen och ge en bredare förståelse för hur socialsekreterarnas roll och ansvar kan ses av externa aktörer. Å andra sidan är resultatet från denna studie med endast tre socialsekreterare och en utvecklingsledare för Majblomman inte generaliserbar till en större grupp människor. Detta leder till en svaghet i denna studie då detta innebär att det begränsar studiens bredd men även applicerbarhet då det inte representerar en större population. Andra svagheter med denna kvalitativa studie är den höga graden av subjektivitet som kan påverka tolkningen och insamlingen av den empiriska datan. Det kan leda till att studiens resultat kan bli påverkad av mitt och deltagarnas egna personliga åsikter och fördomar. Om en annan forskare hade gjort om denna studie hade sannolikheten av att uppnå samma eller liknande resultat som denna studie varit minimal eftersom studien endast har fyra deltagare som dessutom ger olika svar och kan ge olika svar igen då tiden ger ny kunskap och erfarenheter. Andra anledningar till den minimala sannolikheten vid att uppnå samma resultat igen beror dessutom på att kvalitativ forskning använder sig av socialt samspel eller sociala förhållanden som är inkonstant. Detta eftersom sociala företeelser kan förekomma på olika sätt som indikerar på att samma resultat inte hade uppnåtts om studien hade gjorts om (Bryman, 2018).

6. Resultat och analys

6.1 Handlingsutrymmets påverkan på att tillvarata barnets rättigheter

Socialekreterare inom ekonomiskt bistånd kan betraktas vara gräsrotsbyråkrater genom bland annat att vara de första byråkraterna som människor vänder sig till i syfte att få samhällelig hjälp. Enligt Lipskys (2010) teori om gräsrotsbyråkrater nämns det dessutom att byråkrater utgår från verksamhetens ramar, alltså verksamhetens regler och riktlinjer att använda sig av vid tillämpningen av stöd och insatser till enskilda individer och barnfamiljer. Några typiska citat som en gräsrotsbyråkrat hade sagt, tagna ur respondenternas svar vid frågor är följande:

(...) Vi försöker göra vårt bästa med att hjälpa varje enskild person inom de ramar och regler som vi förhåller oss till (...) (Respondent 1)

(...) Det är viktigt för oss att balansera mellan regler och individernas behov (...) (Respondent 2)

(...) Det är socialekreterarnas uppgift att vara den som står mellan samhällets resurser och de individer som anses behöva dem som allra mest (...) (Respondent 3)

Citaten är tagna mitt ur respondenternas svar på frågor som intervjupersonen har ställt. Respondenternas uttalanden anses spegla interaktionerna mellan professionella och klient. Gräsrotsbyråkrater arbetar främst inom lokal nivå vilket innebär att de ständigt arbetar med personer eller familjer som är i direkt behov av hjälp eller stöd från samhället som socialekreteraren presenterar. Det finns en balans mellan citaten och gräsrotsbyråkrater eftersom byråkraters arbete fokuserar på att utföra sitt arbete genom att tillämpa lagar och verksamhetens riktlinjer på individuell nivå. Deras uttalanden visar även på att de hjälper människor genom att vara lyhörda och stödja sina klienter inom olika situationer (Lipsky, 1980).

Vid frågor kring socialekreterares handlingsutrymme framkom det av intervjuerna att alla respondenter hade samma uppfattningar om att de hade ett stort handlingsutrymme samtidigt som den dessutom ansågs sig vara begränsade på grund av de rådande riktlinjerna, lagarna, normerna samt den etablerade kulturen i verksamheten. Två av fyra respondenter var eniga om att handlingsutrymmet ger utrymme för socialekreterare att kunna bevilja över norm vid särskilda biståndsansökningar gjorda av vårdnadshavare till sina barn. De förklarar att särskilda bedömningar ger möjlighet för att bevilja över norm vid individuella eller särskilda prövningar av barnets bästa. Vid frågan om respondenterna anser att socialekreteraren inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme tillräckligt för att tillvara barnens rättigheter svarar respondent 4 enligt följande:

Jag kan säga såhär att socialekreterarna har också rätt att beakta det dem första socialekreterarna säger och är det en förste socialekreterare eller en chef som är väldigt strikt och säger att ni ska fatta beslut på det här sättet, alltså ni ska inte bevilja någonting utöver riksnormen, då måste ju handläggaren anpassa sig efter det. Sen finns det ju då de som snarare tänker nej självklart ska vi bevilja lite extra. Så jag skulle nog säga att i vissa fall så är socialekreterarna väldigt bakbundna beroende på vad det är för ledning och utbildning och hur man väljer att tolka det individuella handlingsutrymmet eller den individuella bedömningen man har möjlighet att göra. Det står ju att man alltid ska göra individuella bedömningar men där är socialekreterarna bakbundna ibland så jag skulle inte vilja lägga kritiken eller

skulden på själva socialsekreteraren utan det är högre upp i organisationen i såna fall. För vissa socialsekreterare försöker i alla sätt att bevilja lite extra men de måste ju stå till svars för det då gentemot sin arbetsledning och det är där det tuffa blir. (Respondent 4)

Samtliga respondenter svarar att handlingsutrymmet ofta påverkas av förste socialsekreterare när socialsekreterarna känner sig kluvna med vilket beslut de bör ta. När de söker hjälp med ett hur de bör gå tillväga med ett ärende och tar upp frågan med en förste socialsekreterare svarar respondent 1 enligt följande:

Det beror på vilken förste socialsekreterare man väljer att gå till. I vår verksamhet har vi tre förste socialsekreterare och alla kan säga olika saker med olika motiveringar till varför ett beslut bör avslås eller beviljas. Vi fattar ju beslut genom socialtjänstlagens 4:1 och 4:1 är väldigt fyrkantig, ibland känner jag att det är svårt att använda mitt handlingsutrymme fastän jag vill bevilja... (Respondent 1)

Detta innebär att när socialsekreterare känner sig kluvna med att ta ett beslut och söker hjälp genom att boka tid med en förste socialsekreterare för att diskutera vidare ärendet och hur socialsekreteraren bör gå tillväga kan denne få olika svar. Resultatet av diskussionen som förs mellan en förste socialsekreterare och en socialsekreterare är väldigt avgörande. Här är det väldigt viktigt för en socialsekreterare att kunna argumentera och motivera sitt beslut tillsammans med en förste socialsekreterare då det är socialsekreteraren som innehar helhetsbilden om sin klients situation. Det blir därmed väsentligt att socialsekreteraren innehar kunskap om hur barnets bästa ska beaktas samt tänka på vad konsekvenserna av ett beslut som rör barn hade kunnat innebära för barnet som kanske en förste socialsekreterare inte hade kunnat beakta. En respondent berättar att utöver att förste socialsekreterare kan påverka deras handlingsutrymme så har det dessutom med kunskap att göra. Respondent 2 berättar följande:

... det beror på hur inläst man är i området. Vissa innehar mycket kunskap och det gör så att det blir enklare för dem att kunna motivera varför de vill bevilja exempelvis en cykel till ett barn eller varför de inte vill bevilja en cykel och då vet socialsekreterarna vad de ska hänvisa till och vad de ska utgå ifrån. Det gör dem dessutom mer självständiga i deras arbete då de inte behöver diskutera med förste socialsekreterare lika ofta... (Respondent 2)

Kunskap är väsentligt inom det sociala arbetet då kunskap alltid utvecklas vid interaktion med sina klienter. Enligt Svensson, Johnsson och Laanemets, (2021) om handlingsutrymme berättar författarna om att när socialarbetare använder sig av erfarenhetsbaserade modeller så kan de stöta på några som förminskar deras utrymme för professionell kompetens på grund av att de är mer specifika. Detta innebär att socialarbetare inte alltid kan använda sig av variationer i praktiken då en viss erfarenhetsbaserad kunskap är detaljerad som påverkar deras upplevelser av att deras handlingsutrymme i vissa situationer är begränsad Detta anses överensstämmande med respondenternas svar om deras handlingsutrymme. Socialsekreterare upplever att de ibland har ett brett handlingsutrymme där de kan handlägga ärenden på olika sätt samtidigt som de utgår efter lagarna men samtidigt upplever de att de är begränsade då de i vissa situationer inte kan undgå lagar, specificeringar och den kunskap som redan råder inom socialt arbete. Däremot innebär detta dessutom att handlingsutrymmet kan upplevas som brett eftersom ju mer en socialsekreterare besitter kunskap så leder det till att de kan nyttja handlingsutrymmet betydligt mer. Om socialsekreterare anser att ett ärende bör få exempelvis en beviljad cykel så har de redan den kunskap de behöver för att ta reda på om de

på något sätt hade kunnat nyttja sitt handlingsutrymme tillräckligt för att få igenom ett beviljande genom rätt hänvisning till lag, motivering samt argumentation i sitt beslut.

Lipsky (2010) tar dessutom upp att handlingsutrymmet är avgörande eftersom med hjälp av handlingsutrymmet får gräsrotsbyråkrater möjlighet att på egen hand bedöma vad som kan bli beviljat enligt deras individuella behov. Socialsekreterares individanpassade bedömningar ger utrymme för att skapa tillit med klienten och kan tillgodose klientens behov på ett bättre sätt. Detta leder till att särskilda bedömningar kan göras i syfte att bevilja över norm som exempelvis en cykel till sin klient som två av fyra respondenter redan nämnt vid början av detta kapitel. Detta går därmed i linje med Svensson, Johnsson och Laanemets (2021) och Lipskys (2010) teori om handlingsutrymme samt gräsrotsbyråkrater. Däremot berättade respondent 1 ovan om att socialtjänstlagens 4:1 anses vara fyrkantig som kan leda till att hon inte kan bevilja fastän hon hade velat bevilja över norm. Majblommans svar går därmed ihop med respondent 1 svar om att socialsekreterare vill bevilja över norm men blir ibland "bakbundna" på grund av vad det är för ledning i organisationen och vad de hade ansetts vara "okej" att bevilja i sin verksamhet. Detta överensstämmer med den sociala konstruktion som Lipsky (2010) pratar om i sin teori. Trots socialsekreterarnas handlingsutrymme så har socialsekreterare skyldighet att anpassa sig efter organisationens möjligheter och intressen. Detta kan upplevas vara jobbigt för socialsekreterare eftersom de ibland behöver avslå ansökningar över norm fastän de inte vill. Detta innebär att den sociala konstruktion som Lipsky (2010) nämner i sin teori om gräsrotsbyråkrater påverkar deras beslut. Detta eftersom socialsekreterare inte alltid har möjlighet att göra individuella anpassningar då de även ska anpassa sig efter vad organisationen har för möjligheter för gräsrotsbyråkrater att erbjuda. Detta ligger i linje med Lipskys (1980) uttalanden om att gräsrotsbyråkraternas yrkesroll har ett inbyggt dilemma som de dagligen måste hantera vid ansökningar till ekonomiskt bistånd då deras arbeten ska handla både utifrån medborgarens och organisationens intresse.

När frågan ställdes avseende om socialsekreterare brukar bevilja ansökningar som anses vara över norm som exempelvis en cykel eller en annan fritidsaktivitet för barn så svarar samtliga socialsekreterare:

Det har hänt att jag har beviljat men handlar det om en terminsavgift som överstiger en viss summa så blir det avslag. Vi kan inte bevilja fritidsaktiviteter som överstiger en viss summa. Vill barnet exempelvis spela fotboll så får föräldrarna välja ett fotbollslag som inte har så stor terminsavgift då det inte är mycket som vi beviljar då vi dessutom hänvisar till posten för lek och fritid inom riksnormen. (Respondent 3)

(...) Det har inte hänt att jag har fått in en ansökan om just en cykel. Det är många som hade avslagit en ansökan till ersättning om cykel... man får göra en individuell prövning annars för att se om man hade kunnat beviljat bistånd till cykel (...). (Respondent 2)

(...) Om jag får in en ansökan om cykel så går jag först in i tidigare utredningar i syfte att se om de har blivit beviljade cykel tidigare eller inte. Har de inte så kommer jag skicka kompletteringsbrev till föräldrarna där de ska få med en motivering till varför de har ansökt om en cykel och föreslå pris på cykel. Sedan görs en särskild bedömning med barnperspektivet, konsekvensanalys samt en prövning av barnets bästa med hänvisning till socialtjänstlagen och barnkonventionen. Jag kan exempelvis få med i min motivering av mitt beslut att de inte har fått beviljat cykel tidigare och att barnet har rätt till cykel för att kunna cykla fram och tillbaka från skolan, vilket barn har rätt till, men jag beviljar billigaste cykeln de ansöker om (...). (Respondent 1)

Har däremot barnfamiljen fått beviljat cykel och att de skickar in en ny ansökan om cykel då barnets cykel anges har blivit stulen så berättar respondent 1 om att ansökan kommer få avslag. Däremot kan stölder av cyklar hända och då berättar samma respondent att om barnets cykel blir stulen efter en femårsperiod har barnet större chanser att få en ny cykel beviljat.

Här berättas det att familjer med ekonomiskt bistånd fortfarande inte blir beviljade cyklar till deras barn så lätt då alla socialsekreterare inte väljer att bevilja med hänvisning till riksnormen "fritid och lek". När socialsekreteraren hänvisar till fritid och lek innebär det att de redan får pengar så att det kan räcka eller så kan föräldrarna bli tillsagda att månadsvis spara pengar för exempelvis en ny cykel som respondent 3 själv berättar. Vid fråga om socialsekreterare upplever att riksnormen räcker till berättar respondent 2 om att riksnormen endast ska se till att räcka för månaden som klienten får bistånd på. Därav motstrider respondenternas svar avseende att spara pengar till en cykel inför nästa månad.

Samtliga respondenter berättar att om socialsekreterare inte blir informerade eller får in ett intyg av Majblomman om att deras klient ansöker om exempelvis en cykel och blir beviljad så kommer socialtjänsten att räkna in det som en inkomst. Däremot fortsätter respondent 3 med att berätta att det aldrig har hänt förut att de inte lämnar in intyg eller berättar i förväg. Respondent 2 berättar dessutom om att de kan se vart pengarna från Majblomman går till genom deras kontoutdrag. Å andra sidan berättar respondent 4 om att det säkert har förekommit att familjer drar tillbaka sin ansökan om ekonomiskt stöd för en cykel när de får reda på att socialsekreteraren tänker ta in ersättningen från Majblomman som en inkomst. Detta innebär att alla socialsekreterare inte handlägger sina ärenden på samma sätt. Händer det att barn inte blir beviljade ersättning för en cykel till billig peng av socialtjänsten samt inte kan ansöka ersättning för cykel från Majblomman i syfte att de blir rädda om deras socialsekreterare räknar in det som en inkomst, begränsas klienten i sitt ansökande, vilket innebär att barnets rättigheter inte blir tillgodosedda. Detta kan leda till att barn kan känna oro, få rädsla över att bli retad av sina vänner, öka risken för att hamna i utanförskap i gemenskapen samt bli mobbad i skolan (Harju, 2008).

Eftersom barn har en tendens att anpassa sin dag efter sina föräldrars ekonomiska möjligheter kan det dessutom leda till att barnet inte deltar i aktiviteter som kostar pengar och använder sig av ursäkter till varför barnet inte kan följa med sina vänner på aktiviteter (Harju, 2008). På grund av att socialsekreterarna både ska framstå som medmänniskor och samtidigt vara representanter av den verksamhet de arbetar för, kan socialsekreterarnas hänvisning till att spara pengar inför nästa månad vara ett sätt för den professionella att försöka framstå som medmänniska vid möte med klienten och samtidigt inta sin professionella roll då denne kan begränsas av lagar, organisationens ramar, riktlinjer och sitt handlingsutrymme (Lipsky, 2010). Detta kan dessutom kopplas till tidigare forskning som förklarar att socialtjänsten har en skyldighet att utgå från ett helhetsperspektiv och inte endast det vuxenperspektivet som oftast råder hos socialtjänsten. Detta förklaras vara nödvändigt i syfte att inte exkludera vikten av barn vilket dessutom nämns i proposition 1996/97:124 (Socialstyrelsen, 2015). Socialsekreterarnas avslag till cykel för barn anses dessutom gå emot barnkonventionens fyra grundläggande principer, specifikt artikel 6; alla barn rätt till liv och utveckling (Unicef, 2024).

En socialsekreterares avslag på en cykel kan påverka barnets sociala och fysiska utveckling på ett negativt sätt. En cykel anses inte endast vara ett transportmedel som ett barn kan använda sig av men kan dessutom spela en viktig roll i ett barns hälsa vid exempelvis uppmuntran till att utföra fysiska aktiviteter. En cykel kan dessutom hjälpa ett barn till social utveckling genom att möjliggöra för barnet att delta i aktiviteter med barnen i sin omgivning och utforska området som barnet befinner sig inom. Detta kan dessutom kopplas till skolan då barnet kan vara i behov av en cykel för att ta sig fram och tillbaka mellan sitt hem och skola eller delta i aktiviteter som inkluderar cykel i skolverksamheten. Eftersom barn har samma villkor som andra barn kan ett avslag därav ses som ett hinder för att barnet ska kunna nå sin fulla utveckling, vilket kan anses överträda artikel 6 som har som krav att främja barnets utveckling. Detta innebär att det kan anses vara väsentligt för socialsekreterare att noggrant överväga hur barns utveckling hade kunnat påverkas samt se efter vilken risk som finns för diskriminering i syfte att vara i linje med bestämmelserna som nämns i barnkonventionen då en socialsekreterares avslag på en ansökan för cykel till ett barn kan främst gå emot barnkonventionens fyra huvudprinciper.

6.2 Beaktandet och tillämpningen av barnrätten i enlighet med barnkonventionen

Socialsekreterarnas val av att tillämpa och beakta barnens rättigheter kan vara olika. Samtliga respondenter har svarat att alla socialsekreterare inte beaktar barnets rättigheter och vissa inte alls. Respondenternas svar går i linje med Lipskys (2010) uttalanden om masshanteringen i sin teori gräsrotsbyråkrati. På grund av att socialsekreterare blir tvungna att masshantera flera ärenden samtidigt kan det leda till att bedömningarna inte blir individanpassade.

Masshanteringen kan orsaka stress för socialsekreterarna då de anser att de inte hinner med att utföra alla ärenden på grund av brister i riktlinjer, tid eller med resurs. Denna sociala konstruktion kan leda till att socialsekreterarna istället för att utgå efter individens individuella situation istället blir erbjuden insatser som enligt gräsrotsbyråkrater skulle ha passat individen tillräckligt bra för att kunna komma vidare. Detta kan därmed spegla socialtjänstlagens omnämmanden om vad som anses vara skälig levnadsnivå. Därmed anses detta kunna kopplas vidare till respondent 2 svar som då handlade om att de har färdiga mallar som de har åtkomst till i syfte att underlätta och hjälpa dem vid handläggningar av ärenden. Respondent 2 berättar:

Vi har åtkomst till många dokument som kan hjälpa oss med skrivandet vid beslut. Vi har åtkomst till ett dokument där det står färdigskrivet om hur barnperspektivet har beaktats i ett beslut. Veldig många utgår ifrån den och vissa kopierar den och ändrar endast få ord innan de fattar beslut... Asså.. jag vet inte om de undviker att skriva egna individuella bedömningar av lathet eller för att de är överbelastade av att handlägga alla ärenden... (Respondent 2)

Detta innebär att socialsekreterarna i verksamheten är medvetna om att alla inte följer det stödmaterial som finns kring barnrätten och i stället tar med barnperspektivet vid motivering av beslut genom färdiga mallar. Det innebär att socialsekreterare använder sig av samma motiveringar till olika beslut som rör barn i olika ärenden, vilket leder i sin tur till att de fattade besluten inte blir individualiserade. Respondent 4 berättar liknande:

Veldig mange væljer att använda sig av samma motiveringar genom att kopiera från tidigare beslut. För det mesta hänvisar vi avslagsbeslut till att det redan finns med i riksnormen och att det inte anses vara

skälig levnadsnivå... det kan bero på att många ligger efter med sina ärenden och inte har tid att skriva individualiserade bedömningar med motiveringar till varför just de beslutet har fattats... eller helt enkelt saknar... liksom kunskapen att göra så... (Respondent 4)

I avsnittet tidigare forskning berättas det att FN:s anledning till att barnkonventionen skulle bli till lag var i syfte att få myndigheter och domstolar skyldiga att följa barnkonventionen så att de inte kan förbise barnens rättigheter i beslut som rör barn. Syftet var att motverka negativa konsekvenser i beslut som rör barn samt gynna barnets bästa i bland annat socialtjänstutredningar med införingen av barnkonventionen (United Nations, 2015). Däremot verkar det inte som att syftet med laginförandet av barnkonventionen har fått igenom det som önskas i praktiken på grund av masshanteringen som socialsekreterare brottas med i sitt dagliga arbete. Trots efter att barnkonventionen blev till lag 2020 så framkommer det fortfarande av tre utav fyra respondenter att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd förbiser barnens rättigheter i beslut som rör barn genom att exempelvis hänvisa till riksnormen och inte använda sig av de stödmaterial eller deras utökade kunskap genom de workshops som verksamheten bidrar med i deras handläggning av ärenden som rör barn (Unicef, 2015). Socialsekreterarna har ett handlingsutrymme som tyder på att de kan bredda på lagar och regler som inte är specifika eller detaljerade beroende på hur klientens situation ser ut och därmed hitta egna lösningar. Eftersom socialsekreterarna använder sig av socialtjänstlagen som är en ramlag har de möjlighet till att vara flexibla i handläggningar och riktlinjer i verksamheten. Därav anses socialsekreterare ha möjligheten att ändra på beslut. Socialsekreterarnas sätt att utföra sitt arbete genom att kopiera beslut av tidigare mallar, förbise tillämpningen av barnperspektivet eller göra prövningar av barnets bästa samt konsekvensanalyser innan beslut fattas, anses inte överensstämja riktlinjerna i verksamheten om hur socialsekreterare ska beakta samt tillämpa barnperspektivet (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2021). Fernqvist (2011) berättar i sin studie att forskning har visat på att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sig av likadana motiveringar vid ansökningar avsedda för barn genom hänvisningar till att den ansökta kostnaden redan är beviljad genom riksnormen och anses inte vara tillräckligt nödvändig för att uppnå en skälig levnadsnivå i teorikapitlet. Detta överensstämmer med respondent 3 svar på att flera väljer att använda samma motiveringar av tidigare beslut. Respondent två berättade dessutom att socialsekreterare väljer att kopiera och klistra in motiveringar av beslut av mallar som de har fått av socialtjänsten som finns i syfte att hjälpa socialsekreterare att skriva egna. Detta innebär att många inte faktiskt gör prövningar om barnets bästa. Detta leder till att Fernqvist (2011) forskning stämmer än idag eftersom socialsekreterarna fortfarande använder sig av samma motiveringar i olika beslut som går emot socialtjänstlagens 11 kapitel, 10 paragraf om att få med motivering till varför ett beslut har tagits vid en ansökan om ekonomiskt bistånd samt 1 kapitlet, 2§ inom socialtjänstlagen (2001:453) att vid åtgärder beakta barnets bästa vilket är en skyldighet för socialsekreterare att göra.

Eftersom flera socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd väljer att inte beakta barnperspektivet i handläggningen innebär det att de som väljer att inte beakta barnperspektivet och barnets bästa går därmed emot barnkonventionens artikel 3 vilket innebär att de inte tar hänsyn till barnets bästa vid beslut som rör barn (unicef, 2020). Detta innebär att för att kunna få trygga och säkra bedömningar med likabehandling av barnets bästa krävs det ett fortsatt arbete med utvecklingen av stöddokument för barnrättsperspektivet att tillämpas inom ekonomiskt bistånd som nämnt i tidigare forskning (Socialstyrelsen, 2015).

Respondent 1 berättar att vid de ärenden där denne känner sig begränsad av handlingsutrymmet och inte kan hjälpa familjen att bli beviljade exempelvis en cykel så hänvisar hon fortfarande till cyklar som hen själv letat upp på blocket som kan köpas till billig peng som då visas till familjen. Respondenten informerar om att trots avslag med exempelvis hänvisning till riksnormen där fritid och lek är inkluderat så råder hen familjen att spara pengar inför nästkommande månad eller se till att lägga undan nästa månad inför en cykel. En annan respondent berättar även att hen inte har något emot att berätta att de kan ansöka om cykel om de nämner att deras barns cykel har blivit stulen. Respondenten menar att många inte berättar till sina klienter vad de har rätt till att ansöka till och ibland väljer att inte göra det då de försöker utgå ifrån organisationens intresse. Respondenternas svar går därmed i linje med Lipskys (1980) uttalanden om att en socialsekreterare försöker både handla utifrån medborgarnas och organisationens position vilket leder till att socialsekreterarna handskas med inbyggt dilemma samtidigt som de ska se till att utföra deras arbete i enlighet med organisationens intresse.

6.2.1 Riktlinjer

Enligt socialsekreterarna som deltagit i intervjun har riktlinjerna i verksamheten blivit tydligare sen tidigare avseende hur barnets rättigheter tillämpas i handläggningen av ärenden innan beslut fattas. Respondenterna som arbetar inom ekonomiskt bistånd har berättat att de inte får någon form av utbildning på arbetsplatsen än att de har två workshops per termin i syfte att utöka sina kunskaper och färdigheter i de områden som rör barn samt hur de ska tillämpa barnens rättigheter. Två av tre socialsekreterare berättade att det inte fanns några uppsatta mål eller kontroller avseende hur de ska ta hänsyn till barnets bästa samt om de tillämpar det genom motiveringar och argumentation om barnperspektivet i sina beslut. Endast en av tre socialsekreterare nämnde att det finns stödmaterial som de kan ta del av vid frågor som rör barn. Däremot berättade samtliga socialsekreterare att vid frågor kan de boka tid med förste socialsekreterare i verksamheten vid hur de ska gå tillväga vid frågor som rör barn då de besitter mer kunskap kring rättspraxis och om verksamhetens riktlinjer. Samtliga socialsekreterare berättar att förste socialsekreterare och barnrättsombud får en utökad utbildning men inte i den utsträckning att de anses vara experter inom barnrätten. Andra möjligheter som en socialsekreterare har uppgett att de får är att de dessutom har inplanerade möten, en gång per vecka med sin egna sektion och en förste socialsekreterare där de kan ta upp frågor om hur de ska gå tillväga i sina ärenden. En respondent uppgav att trots att förste socialsekreterare besitter mer kunskap har det inte inneburit att de har facit i hand. Respondenten berättade även att det är omöjligt för förste socialsekreterare att sätta sig in i alla socialsekreterarnas ärenden som socialsekreterarna själv, vilket innebär att de inte alltid har en helhetsuppfattning om klienternas situation och därmed kan bidra med hjälp mestadels genom generell kunskap om vad som anses vara bäst för barnet (Socialstyrelsen, 2015).

Fastän att riktlinjerna uppges har blivit tydligare så tyder respondenternas svar på att otydligheter i riktlinjerna fortfarande finns. Det förklaras genom att två av tre socialsekreterare berättar att de fortfarande hade önskat att få vidareutbildning inom barnrätten så att denne på egen hand ska kunna få ökad kunskap för att självständigt kunna handlägga sina ärenden utan att försöka söka hjälp från förste socialsekreterare. En socialsekreterare berättade att denne anser att två workshops per termin inte är tillräckligt samt att förste socialsekreterare brukar oftast vara fullbokade och att det därmed kan vara

svårt att hitta en tid att boka med dem i syfte att fråga om sitt ärende. En annan respondent lyfter fram att många inte pratar med barn inom ekonomiskt bistånd med anledning att de inte har utbildning inom barnsamtal, vilket leder till att socialsekreteraren kan känna osäkerhet kring vad som är lämpligt och godtagbart att ställa barn som rör ekonomiskt bistånd.

Trots att jag inte fick ett direkt "ja" svar vid frågan om de upplever svårigheter med att tillämpa barnperspektivet innan beslut fattas, så indikerar deras svar på annat när följande frågor ställs. Med det som har tagits upp ovan, tyder det på att socialsekreterare fortfarande upplever en viss osäkerhet av att självständigt kunna tillämpa barnperspektivet då förste socialsekreterare och barnrättsombuden inte alltid är tillgängliga eller har samma uppfattning om situationen som själva socialsekreterarna, de önskar dessutom att få mer utbildning för att utöka sina kunskaper och tillämpning av barnperspektivet i sitt arbete inom ekonomiskt bistånd eftersom två workshops per termin inte anses vara tillräckligt samt att de inte har fått någon utbildning för att kunna föra barnsamtal vilket har lett till att socialsekreterare inte väljer att prata med barn om frågor som rör ekonomiskt bistånd och istället vänder sig till föräldrarna. Denna osäkerhet som socialsekreterarna upplever är något som Pålsson och Wiklund (2020) i tidigare forskning har visat i sina studier. Detta leder till att trots ändringar i lagar och riktlinjer inom socialtjänsten så upplever socialsekreteraren fortfarande svårigheter i handläggningen av ärenden med barn. Detta leder till att det överensstämmer med Lipskys (1980) teori om att gräsrotsbyråkrater brister i att genomföra sitt dagliga arbete då de brottas med bland annat tydliga riktlinjer, förväntningar och resurser i verksamheten. Det leder i sin tur till att brist i ansvar av att beakta barnens rättigheter vid utredningar inom ekonomiskt bistånd fortfarande förekommer av socialsekreteraren som förklarats i bakgrundskapitlet (Socialstyrelsen, 2015).

I och med att en av tre socialsekreterare var barnrättsombud så var det tydligt att socialsekreteraren som tog sin an rollen som barnrättsombud var mer erfaren och kunnig inom barnrätten och hur barnperspektivet ska tillämpas i jämförelse med de andra två socialsekreterarna. Två av tre respondenter svarade att trots att de får två workshops om barnets rättigheter per termin om hur barnperspektivet ska tillämpas i arbetet inom ekonomiskt bistånd, anser de fortfarande att det inte är tillräckligt. Respondenterna svarade att de hade önskat sig att få utökad kunskap genom mer utbildning kring barnrätten och barnperspektivets tillämpning i arbetet. Detta tyder på att mer utbildning om barnrätten hade hjälpt till samt underlättat för alla socialsekreterare att kunna självständigt tillämpa barnperspektivet i sin handläggning av ärenden som rör barn. I en intervju med respondent 3 framgår det att de har riktlinjer i verksamheten att förhålla sig till kring barnets rättigheter genom följande:

Jamen det gör det. Våra riktlinjer säger att vi ska ta hänsyn till barnets bästa. Jag tog faktiskt med vårt barnrättsdokument. Du kan få den om du vill också. Här skriver dem just utförligt att vid alla beslut så ska en prövning av barnets bästa göras innan beslut fattas, asså i alla beslut och konsekvenser ska övervägas innan beslut fattas. Det finns nämligen så uttryckligen i våra riktlinjer att de ska göras och de är tydliga egentligen. Sen huruvida dem används eller inte av socialsekreterare är olika. (Respondent 3)

Under intervjun lämnar hon över utskrivet material som de i handläggningen ska förhålla sig till. Materialet är ett stödmaterial om barnrätten i handläggning av ekonomiskt bistånd som publicerades år 2019. Med vetskap av att barnkonventionen skulle bli till lag år 2020 bestämde enhetscheferna inom ekonomiskt bistånd i X kommun att ge i uppdrag till en

arbetsgrupp med sektionschefer att skapa stödmaterial för barnrätt och handläggning av ekonomiskt bistånd. På så sätt bildades dessutom tre arbetsgrupper med barnrättsombud från stadens enheter för ekonomiskt bistånd. Detta stödmaterial skapades året innan barnkonventionen blev till lag i januari månad år 2020 och då ska det framgå att barn och ungdomars situation ska uppmärksammas vid beslut som rör eller kan påverka barn då ska konsekvenserna för barnet i alla situationer övervägas innan socialsekreterare väljer att fatta beslut. Detta innebär stödmaterial skapades av sektionschefer då de var medvetna om att barnkonventionen skulle bli till lag år 2020 i syfte att hjälpa och underlätta för socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd att lyfta fram barnets perspektiv samt bli vägleda vid hur en prövning av barnets bästa ska göras för att få med underlag för beslut samt inte förbise barnkonventionens lagar som tidigare hänt. När följdfrågor ställdes till respondenten som dessutom var barnrättsombud svarade respondenten att barnrättsombuden tillsammans med förste socialsekreterare i verksamheten har fått vara med på ett par fler utbildningar än vanliga socialsekreterare för att utöka sin kunskap kring barnrätten. Utöver det har respondenten berättat att de själva får ta eget ansvar att lära sig fördjupad kunskap kring området. Förbättringsåtgärder har tydligt skett genom att införa två workshops per termin samt vidareutbilda förste socialsekreterare och barnrättsombud i verksamheten. Det som anses vara intressant är att förbättringsåtgärderna inte har förändrats för socialsekreterare i hög utsträckning. Det anses vara viktigt att belysa att undersökningen visar på att trots de förändringsåtgärder som har skett sedan barnkonventionen blivit till lag, finns det fortfarande ett stort ansvar som läggs på socialsekreterare eftersom de på egen hand ska försöka hitta egna sätt att kunna tillämpa barnens rättigheter, göra en prövning av barnets bästa samt en konsekvensanalys innan beslut som rör barn fattas. Hur mycket eller lite som socialsekreteraren väljer att använda sig av barnrätten anses därav vara upp till dem.

Trots att ingen respondent har uppgett att de själva har känt av svårigheter med att tillämpa barnperspektivet och barnets bästa vid handläggning och vid beslutfattandet, berättar samtliga respondenter att de inte anser att alla socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd i sin verksamhet verkar följa riktlinjerna. En respondent berättade under intervjun att hon har sett socialsekreterare handlägga ärenden där det är helt tomt med argumentation och motiveringar om hur barnperspektivet har beaktats. Vid fråga om barnrättsombudet ser skillnader med hur andra tillämpar barnperspektivet i sina handläggningar i ärenden som rör barn jämfört med sig själv svarar barnrättsombudet enligt följande:

Det beror på. Vissa är jätteduktiga i ärenden och med att utgå från barnets bästa och fråga om mer information och få en heltäckande bild av situationen om barnen innan bedömning görs, sen har jag fått se hur en socialsekreterare från ett annat område har handlagt ett ärende med en ensamstående mamma med fyra barn och där har det inte funnits ett ord om barnen på två år, alltså det var helt tomt om barnen kring beslut, inget ord om barnen vid motiveringar, argumentationer och ingen anledning till varför ett beslut fattas. (Respondent 3)

I tidigare forskning berättar dessutom Bolin et.al (2020) i sin rapport att 39% av alla ärenden med barnfamiljer inte hade några beskrivningar om barnets situation. Detta innebär att det fortfarande förekommer ärenden som inte tillämpar barnens rättigheter vilket går ihop med respondentens svar under intervjun. Vid frågan om vad som händer när en socialsekreterare inte följer verksamhetens riktlinjer svarade socialsekreteraren med att förväntningarna ligger på de som är lite högre uppsatta att agera, vilket hon inte har sett någonting av på grund av att

socialsekreterarens brist på att tillämpa barnperspektivet inte har visat sig. Hade däremot beslutet överklagats så kanske hade någon annan agerat om saken.

Dessutom berättar två av tre socialsekreterare att det inte finns någon som dubbelkollar socialsekreterarnas sätt att fatta beslut på. Utöver det så får som enligt ovannämnd socialsekreterare endast två utbildningsdagar per termin och resterande handläggning som rör barn ska socialsekreterarna hitta egna sätt för dem att gå tillväga. Detta leder till att det inte finns tillräckligt med kontroller som görs av individer som är högre uppsatta i verksamheten eller någon grupp som blivit tilldelad det arbete att dubbelkolla om handläggningarna görs på rätt sätt vilket indikerar att socialsekreterarna har fria tyglar vilket dessutom antyder på att det föreligger brister på styrning i verksamheten vilket överensstämmer med Lipsky (1980) som berättar om att verksamheten brister i förväntningar, riktlinjer och resurser. Det innebär även att trots tydligare riktlinjer i verksamheten så anses inte alla följa dem eftersom alla väljer att beakta barnperspektivet och barnens rättigheter i olika grader. Detta leder till att trots förbättringen i verksamheten så har det inte inneburit att alla socialsekreterare faktiskt väljer att använda sig av det stödmaterial som finns om barnrätten. Det framgår i socialtjänstlagen kapitel 11 paragraf 10 att det ska finnas en motivering bakom varför socialsekreteraren har fattat ett visst beslut inom ekonomiskt bistånd som rör barn. Detta innebär att det är framträdande enligt lag, alltså ett krav för socialsekreterare att få med motiveringar till varför man har fattat ett visst beslut som rör barn. Däremot anses inte alla socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd följa lagarna enligt respondent 3 svar. Respondent 3 berättar ovan att hon hade stött på ett ärende som en annan socialsekreterare hade handlagt där det inte fanns något ord om den ensamstående mammans två barn. Det leder till att socialtjänstlagen 11 kap. 10§ inte fullständigt lyds inom socialtjänsten. Följs inte lagar och regler i verksamheten så riskerar socialsekreterare att osynliggöra barn även efter att barnkonventionen blivit till lag. Socialtjänsten, såsom barnkonventionen, refererar till att vid handläggning av beslut av ekonomiskt bistånd så ska barnets bästa beaktas. Det är därav väsentligt att få med motiveringar vid beslut som rör barn både enligt lag och riktlinjer i verksamheten annars riskeras barn falla bortom ramarna vilket leder till att barn varken får sina behov tillgodosedda eller tillgång till sina rättigheter som människa (SFS 2001:453).

6.3 Barnens delaktighet

Samtliga respondenter berättade att socialtjänsten har ett vuxenperspektiv som de utgår ifrån eftersom föräldraansvaret går före socialtjänsten och därav försöker de inhämta information från föräldrarna, skolan eller om så behövs, av polisen och inte barnen själv. Respondenterna förklarar dessutom att det är föräldraansvaret som går före socialtjänstlagen vilket tyder på att det ligger i föräldrarnas ansvar att se efter sitt barn. Två respondenter nämnde att barnets perspektiv inte är nödvändigt inom ekonomiskt bistånd då försörjningsfrågor ställs till föräldrarna vilket innebär att socialsekreterarna är i behov av direkt kontakt med föräldrarna som ansvarar över hushållets ekonomi. Vid frågan om de tar med barnens åsikter svarade respondent 3 enligt följande:

... Vi är inte utbildade att prata med barn, det är däremot socialsekreterarna som arbetar inom individ- och familjeomsorgsförvaltningen. För vissa kan det därmed kännas läskigt att prata med barn då de inte har någon erfarenhet eller utbildning av det. Jag har själv jobbat med barn i förskola innan jag blev anställd hos socialtjänsten så för mig känner jag inte att det är svårt men det kan det göra för andra. (Respondent 3)

När frågan ställdes under intervjun om den ideella barnrättsorganisationen Majblomman ger utrymme för barn att komma till tals berättar utvecklingsledaren att organisationen inhämtar barns information från vårdnadshavaren som ansöker om ekonomiskt stöd för barnet och förklarar enligt följande:

Det är endast föräldrarna som kan göra själva ansökan för barnet men varje ansökan måste ha ett intyg från någon annan som känner barnet utifrån sin yrkesprofession. Det är väldigt många skolkuratorer som skriver intyg eller skolpersonal men som sagt, det kan också vara en person som fritidsledare eller sjukvården så vi kräver ett intyg att finnas från någon som inte är familj, granne eller så.. det är de ena men så måste vårdnadshavaren ansöka så. (Respondent 4)

Eftersom Majblomman utgår efter barnkonventionen som lag berättade respondenten att de är medvetna om att det föreligger brister med att få med barnens röster. Respondenten förklarar att de har som mål att försöka inkludera barnet mer genom följande:

Vi ringer aldrig in och pratar med barnen däremot så.. vi får se om det blir någonting med det men det finns tanke om att vi ska försöka få in barnens röster. Vi har tänkt göra ett treårigt projekt. Vi har precis sökt eh... pengar som vi hoppas på att vi kommer få men det vet vi inte. Det handlar just om att skapa ett forum för att få tag i barnens röster genom enkäter, genom några fokusgrupper med barn. Vi försöker få barnen mer delaktiga för det saknas nu, vi vill få barnens röster direkt, det är de vi vill, det är de vi saknar. (Respondent 4)

Två socialsekreterare berättade även att de situationer där de frågar föräldrarna om de kan prata med deras barn är ifall de har fått in informm att barnet inte närvarar på skolan. Andra situationer där de kan ta kontakt med barnen genom vårdnadshavarna är ifall de ska börja på gymnasiet och få CSN i syfte att informera om hur det går till men dessutom om socialsekreteraren kan se att barnet fått indraget studiestöd från CSN på grund av låg skolnärvaro på gymnasiet. Något som ansåg vara intressant var att samtliga socialsekreterare nämnde att de inte hade kallat in unga barn på möte som exempelvis en sjuåring. Detta kan därmed kopplas till tidigare forskning av Näsman och Fernqvist (2022) studie som berättar att socialsekreterare använder sig av ett vuxenperspektiv som oftast råder hos socialtjänsten och antyder på att barnen inte bör delta eller bli informerade om ekonomiskt bistånd på grund av sin unga ålder. Enligt proposition 1996/97:124 anses socialtjänsten däremot ha en skyldighet att utgå ifrån ett helhetsperspektiv och inte bara ett vuxenperspektiv (Socialstyrelsen, 2015). Detta kan därför kopplas till varför socialsekreterare är mer öppna för att kalla in äldre barn som går i gymnasiet med sina föräldrar på möte i syfte att fråga dem om deras låga närvaro i skolan eller informera dem om CSN.

Respondent 1 berättar dessutom om att barnen har blivit mer synliga i arbetet. Enligt de stödmaterial som finns har socialsekreterare i ansvar att göra en kartläggning av barnets situation i syfte att uppmärksamma, förstå och få underlag att fatta välgrundade beslut. Detta anses däremot inte helt uppfyllas eftersom barns röster förminskas vilket tyder på kränkning av rätten för barn att komma till tals och uttrycka sig i syfte att få sin åsikt hörd. När organisationer intar en sådan inställning gentemot barnens rätt till att delta kan inte barnrättsperspektivets ändamål och tillämpning gå igenom fullständigt. Barnkonventionen ställer därmed höga krav på att vuxna ska agera för barnens delaktighet. Detta stämmer därmed överens med Fernqvist (2011) studie om att barn som lever i hushåll med svår ekonomi har brister i barns delaktighet i utredningar med ekonomiskt bistånd. Fastän

respondent 1 berättar att barn har blivit mer synliga i arbetet så anses det inte vara tillräckligt eftersom Socialstyrelsen (2015) berättar att handläggaren ska undersöka hur barns situation ser ut genom samtal med föräldrar eller samtal med barn i syfte att fatta lämpliga beslut enligt barnets behov. Eftersom samtliga respondenter var eniga om att inte prata med specifikt en sjuåring så anses detta inte överensstämja med Socialstyrelsens (2015) riktlinjer gällande hur handläggning med barn ska utföras som finns med i tidigare forskning. Socialsekreterarna kan prata med föräldrarna enligt riktlinjerna men har inte barnen delaktiga på något sätt vilket kan motsätta socialtjänstlagen, specifikt 3 kapitel, 5 paragrafen som då betonar vikten av att barn ska få möjlighet att uttrycka sina åsikter vid frågor som rör barn i enlighet med ålder och mognad (SFS 2001:453). Detta leder i sin tur till att det råder en viss osäkerhet om socialsekreterare faktiskt använder sitt handlingsutrymme rättssäkert som Brodtkin (2007) tar upp i sin teori. Enligt Lipsky (2010) anses handlingsutrymmet vara väsentligt och avgörande eftersom socialsekreterare har möjlighet att på egen hand bedöma vilken hjälp som hade passat klienten bäst, men eftersom det råder osäkerhet om socialsekreterarna faktiskt använder sitt handlingsutrymme enligt grundlag, lag och andra författningar som nämns i Socialstyrelsen (2015) så anses socialsekreterarna gå miste om att erbjuda insatser som kan tillgodose deras individuella behov. På så sätt anses socialsekreterare inte utöva sitt handlingsutrymme på rätt sätt som får denne att skapa tillit med sin klient och kunna använda sig av individanpassningar som Lipsky (2010) nämner i sin teori om handlingsutrymmet.

7. Diskussion

Denna studie har strävat efter att undersöka hur socialsekreterare använder sitt handlingsutrymme för att tillvara barnens rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Syftet med denna studie är att undersöka hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme för att tillvara barnens rättigheter med utgångspunkt i barnkonventionens fyra grundprinciper. Studien undersöktes med hjälp av en kvalitativ metod som samlar in empiri från fyra informanter genom en utformad intervjuguide. För att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar valdes teorierna gräsrotsbyråkrater, handlingsutrymme och inkompetens teorin för analys.

Resultat- och analysavsnittet anses kunna besvara studiens första och andra frågeställning på olika sätt. I avsnittets första del avseende handlingsutrymmet påverkan på barnens rättigheter besvarade studiens andra frågeställning. Delavsnittet visade på att socialsekreterare upplevde att förste socialsekreterare och organisationens ledning påverkade deras sätt att använda sitt handlingsutrymme i enlighet med barnkonventionen och hur de ska beakta barnperspektivet. Det indikerar dessutom att desto mer kunskap om lagarna och reglerna en socialsekreterare besitter desto enklare blir det för dem att använda sitt handlingsutrymme vid handläggning och beslut om ansökningar som rör barn. Det ledde även till att socialsekreterare hade större möjlighet till ett mer självständigt arbete. Det blev tydligt att socialsekreterare inte kunde ständigt leva upp till barnkonventionens fyra huvudprinciper på grund av de riktlinjer som råder i verksamheten samt att socialsekreterarna representerar organisationen och har i uppgift att även utgå efter organisationens intresse. I och med att utvecklingsledaren för Majblomman dessutom hade erfarenheter från socialtjänsten ansåg även hon att socialsekreterare kunde vara bakbundna beroende på ledning och utbildning oavsett deras handlingsutrymme, då de också har rätt att beakta vad en förste socialsekreterare eller chef säger att socialsekreterarna ska göra vid fråga om ett beslut som rör barn. Angående den andra frågeställningen så framkom det att Majblomman upplever att socialsekreterare är stränga med att bevilja fritidsaktiviteter och cyklar till barn. Det har dessutom förekommit att barnfamiljer med ekonomiskt bistånd dragit tillbaka sin ansökan om ersättning för cykel från Majblomman då socialsekreterare velat räkna in det som inkomst inför nästkommande månad. Socialsekreterarna var däremot enade om att de hade beviljat cykel om barnets föräldrar inte har ansökt om cykel innan, beviljar billigaste cykeln och endast beviljar barnet en cykel under en femårsperiod, vilket innebär att barnet får avslag om de ansöker till en ny cykel på nytt ifall cykeln blir stulen. Detta innebär att socialsekreterare inte lever upp till barnkonventionens grundprinciper då de äventyrar barnets sociala och fysiska utveckling, specifikt barnkonventionens artikel 6; barnets rätt till liv och utveckling

Det andra delavsnittet i resultat- och analyskapitlet redogör om vilka faktorer som har varit bidragande till att beaktandet och tillämpningen av barnens rättigheter hindrats att utföras av socialsekreterare. I detta delavsnitt framkom det att alla socialsekreterare inte tillämpar och beaktar barnets rättigheter likadant och vissa, alls, vilket svarar på studiens andra frågeställning. Det visade sig att alla socialsekreterare inte använder sig av verksamhetens stödmaterial lika mycket samt att socialsekreterare "fuskar" sig fram vid beslut genom att använda sig av färdiga mallar vid motivering av beslut som de endast kopierar från tidigare beslut och klistrar in på liknande nya beslut. Detta visade brist på individanpassade motiveringar, argument och bristande konsekvensanalyser då flera klienter får samma beslut

oavsett situation. Det framkom att socialtjänsten har fått tydligare riktlinjer men att det fortfarande finns vissa otydligheter i riktlinjer, alla socialsekreterare följer inte riktlinjerna i verksamheten och sist, socialsekreterare önskar fler utbildningar inom barnrätten och barnperspektivet i syfte att självständigt kunna fatta korrekta beslut och få barn mer delaktiga i frågor som rör dem.

Sista avsnittet i analys- och resultatkapitlet svarar första frågeställningen med resultat av barnens delaktighet i socialtjänstens verksamhet brister, vilket går emot barnkonventionens grundprinciper. Resultatet visade på att socialsekreterare inte använder sig av ett helhetsperspektiv utan ett vuxenperspektiv vilket påverkar barnens möjlighet att kunna komma till tals då socialsekreterare inhämtar information endast av föräldrarna. Det visade sig att de enda tillfällena som barn eller ungdomar kan komma till tals eller bli delaktiga är om det handlar om att de har haft låg närvaro i skolan eller om de ska börja gymnasiet och vill bli informerade om hur det går med CSN. Annat som framkom var att socialsekreterare ansåg sig själva vara under utbildade då de menar att utbildning inom barnsamtal krävs i syfte att kunna ställa relevanta och tillämpliga frågor till barn, inom ekonomiskt bistånd.

7.1 Slutdiskussion

Jag tycker att det är intressant att ta upp hur socialsekreterare under intervju berättar att riksnormen endast räcker till för en familj att försörja sig under den månaden som de får beviljat bistånd på. Vad jag har förstått så är det inte vanligt förekommande att bevilja en cykel till ett barn som kanske tidigare har blivit beviljad över norm, fått sin cykel stulen, utan att kunna uppvisa några bevis på om det är sant eller som på nytt ansöker bistånd för en cykel. Detta grundar sig på att socialsekreterare berättar att de känner att deras handlingsutrymme begränsar dem samt att de behöver förhålla sig till organisationens intresse. Däremot berättade respondent 2 att hon försöker hjälpa familjen genom att själv söka upp billiga cyklar som familjen hade kunnat köpa månaden efter eller lägga undan pengar till nästa månad. Detta väcker upp följande fråga; varför hänvisar socialsekreterare barnfamiljer till att spara pengar till de saker som de får avslag på när riksnormen räcker exakt för den månaden som de ansöker bistånd för? Jag tänker att det finns mycket som talar för att barn är rättighetsbärare såsom proposition 1996:124 som talar om att barn inte ska ses som objekt eller bihang men ska betraktas som en individ med eget värde. Det framgår dessutom i förarbeten att utgångspunkten av barnperspektivet ska vara barnets egenvärde. Detta innebär att det finns propositioner, lagar såsom socialtjänstlagen och barnkonventionen, förarbeten, stödmaterial inom socialtjänsten, forskning och teorier som talar för barns rättigheter. Hur kommer det sig då att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd fortfarande brister i att beakta barns rättigheter när deras lag går ihop med barnkonventionen?

Många socialsekreterare berättade att barn kan känna sig obekväma hos socialtjänsten, känna skam av att vara där eller helt enkelt inte vill involvera barn inom ekonomiskt bistånd i syfte att skydda dem. De menar på att även om de inte tar direktkontakt med barnen under möten så får socialsekreterare fortfarande in den information som behövs. Det är tydligt att socialsekreterare har goda avsikter med att skydda barnen från ekonomiskt bistånd och från att vara med på möten i syfte att inte få barnen må dåligt eller känna skam över att sin familj får försörjningsstöd. Min fråga blir därmed varför de inte istället pratar med barn vid exempelvis hembesök? Socialsekreterare har även möjlighet vid telefonsamtal att fråga efter

barnen och om denne är hemma och föra ett litet spontant samtal med barnet i syfte att få in deras åsikter. På så sätt blir det mer naturligt att prata med barn då det inte behöver vara något inplanerat vilket dessutom kan göra det mer bekvämt för barn att samtala med socialsekreterare. Jag tänker att barn kanske har frågor som de hade velat ställa till socialsekreterare eller vill få en bättre uppfattning om vad ekonomiskt bistånd är. Ger däremot socialsekreterare inget utrymme för barn att få uttrycka sina åsikter, hur kan de då veta ifall de vill bli skyddade eller inte? Hur vet de då om barnets faktiska behov är tillgodosedda?

Trots socialsekreterarnas goda avsikter med barn anses det fortfarande finnas möjligheter för socialsekreterare att få barnens röster hörda utan att de exempelvis kommer med sina vårdnadshavare på möten. Respondent 4 som arbetar för Majblomman är ett bra exempel på detta. De har som mål att få in mer av barnens åsikter och göra dem mer delaktiga då de är medvetna om att de brister i barns delaktighet i organisationen och har då planerat ett projekt att få in barnens röster genom enkäter och fokusgrupper. Detta väcker fråga om socialtjänsten också kommer att försöka få barn mer delaktiga genom att planera olika projekt eller lägga barn inriktade mål i verksamheten?

7.2 Vidare forskning

Andra tankar som dyker upp är att det endast har gått fyra år sedan barnkonventionen blev till lag men mycket talar för att förändringar har skett sedan barnkonventionen blev till lag i Sverige. Jag skulle tyckt att det hade varit intressant att forska vidare på detta ämne om några år till i syfte att se om resultatet fortfarande blir detsamma. Kommer barnperspektivet ändras till "barnrättsperspektivet"? Kommer barn bli mer synliga i arbetet än vad det anses vara idag? Kommer det bli striktare för socialsekreterare så att de i framtiden inte kommer kunna undgå att tillvarata på barnens rättigheter genom att göra prövningar på barnets bästa, konsekvensanalyser och få in fördjupade motiveringar till varför de har fattat ett visst beslut rörande barn? Kommer socialtjänsten sätta upp nya målrelaterade till barnperspektivet i verksamheten? Jag får upp väldigt många frågor då det är intressant att få veta om något kommer att ändras i framtiden eller inte. Det hade dessutom varit intressant att forska vidare där barnens egna perspektiv kan få vara med i forskningen då man inte får barnperspektivet med i denna studie. Jag undrar om barn hade velat bli delaktiga inom frågor som rör ekonomiskt bistånd? Flera yttre och inre faktorer såsom politik, områden, trender, resurser, utbildningar, regler, normer med mera påverkar socialtjänsten och hur de utför sitt arbete, därav blir det intressant att få se om en förändring eller någon utveckling kommer att ske de närmaste 10 åren samt hur detta hade kunnat se ut.

8. Referenser

Ahrne, G och Peter, S. (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Barnombudsmannen. (u.å). *Perspektiv på barnrätt*. [Elektronisk version]. Hämtad från <https://barnkonventionen-utb.barnombudsmannen.se/oversikt/vad-ar-barnkonventionen/perspektiv-pa-barnratt> [Hämtad 2024-04-15]

Barnombudsmannen. (2023) *Artikel 3 - barnets bästa som ett tillvägagångssätt*. [Elektronisk version] Hämtad från <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/tolkning-av-barnkonventionen/rattspraxis-gallande-barnkonventionen/analyser-av-domar-och-beslut-som-ror-barnkonventionen/artikel-3--barnets-basta-som-ett-tillvagagangssatt/> [Hämtad 2024-04-09]

Bolin, A, Sorbring, E., Ottosson, E., Holm, D & Poullos Nordenberg, A. (2020) *Barn och unga i försörjningsstödsärenden: en studie med fokus på myndigheternas dokumentation samt barn och ungas vardag, strategier och syn på försörjningsstöd*. Högskolan Väst.

Bringsrud Fekjaer, S. (2016) *Att tolka och förstå statistik*. Malmö: Gleerups.

Brodkin, E. (2007) *Bureaucracy Redux: Management Reformism and the Welfare State*. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 17(1), ss. 1-17.
<https://doi.org/10.1093/jopart/muj019>

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Fernqvist, S. (2011) *Redefining participation? on the positioning of children in Swedish welfare benefits appeals*. *Childhood*, 18 (2), 227–241. doi:10.1177/0907568210386252

Johansson, R. (2007) *Vid byråkratins gränser: om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Lund: Arkiv.

Kunskapsguiden. (2023). *Barnrättsperspektiv i arbetet med ekonomiskt bistånd*. Hämtad från [Elektronisk version] <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/ekonomiskt-bistand/barn-och-unga-i-familjer-med-ekonomiskt-bistand/barnrattsperspektiv-i-arbetet-med-ekonomiskt-bistand/> [Hämtad 2024-04-16]

Kvale, S, Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Lipsky, M. (1980) *Street level bureaucracy – Dilemmas of the individual in the public service*. New York: Bjussell Sage.

Lipsky, M. (2010) *Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services*. (30th anniversary expanded ed.) New York: Russell Sage Foundation.

Majblomman, (u.å) *Majblommans historia*. [Elektronisk version]

<https://majblomman.se/om-oss/historia/> [Hämtad 2024-05-22]

Näsman, E. (2012) *Barnfattigdom: om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Stockholm: Gothia Förlag.

Näsman, E., & Fernqvist, S. (2022) *Court Cases on Poor Children's Access to Normalcy*. *Social Inclusion*, 10(4), 53–62. <https://doi.org/10.17645/si.v10i4.5325> .

Regner, Å. (2024) “Missing out” Barns och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter. [Elektronisk version] Hämtad från file:///C:/Users/MM/Downloads/Missing%20out_webb_FINAL.pdf [Hämtad 2024-04-09]

Weitof, R, Hjern, G, Batljan, A, Vinnerljung, B. (2008) *Health and social outcomes among children in low-income families and families receiving social assistance-a Swedish national cohort study*. *Social science & medicine*, 66(1):14-30. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2007.07.031>

Proposition 1996/97:124. *Ändring i socialtjänstlagen*. Stockholm: Regeringen

Proposition 2012/2013:10. *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. Stockholm: Regeringen

Pålsson, D, Wiklund, S. (2020) *Local translations of a universal concept: 'Child Perspective' in Swedish social assistance*. *Children & Society*, 35(3), 412–427. <https://doi.org/10.1111/chso.12420>

Pålsson, D, Wiklund, S. (2022) *Barnperspektiv och ekonomiskt bistånd: I vilken utsträckning kan generositet respektive restriktivitet ses som ett uttryck för skilda strategier?* *Socialvetenskaplig tidskrift*, 29(1), 47–70.

Salonen, T. (2021) *Barnfattigdom i Sverige- årsrapport 2021*. Stockholm: Rädda barnen

Salonen, T, Kaharascho F och Soares, M. (2018) *Barnfattigdom i Sverige – årsrapport 2018*. Stockholm: Rädda Barnen.

SFS (1949:381). *Föräldrabalken*. Stockholm. Justitiedepartementet.

SFS (2001:453). *Socialtjänstlagen*. Stockholm. Socialdepartementet.

Socialstyrelsen. (2015) *Beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd*. [Elektronisk version]. Hämtad från <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19699/2015-1-46.pdf> [Hämtad 2024-04-02]

Socialstyrelsen. (2020) *Barnets rättigheter och barnkonventionen*. [Elektronisk version]. Hämtad från

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barnets-rattigheter-och-barnkonventionen/> [Hämtad 2024-04-12]

Socialstyrelsen. (2021) *Ekonomiskt bistånd- Handbok för socialtjänsten* [Elektronisk version] Hämtad från

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2021-5-7389.pdf> [Hämtad 2024-04-04]

Socialstyrelsen. (2021) *Handläggning och dokumentation – handbok för socialtjänsten* [Elektronisk version] Hämtad från

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker--juridisk-handbok/2021-12-7658.pdf> [Hämtad 2024-04-02]

Socialstyrelsen. (2022) *Statistik om ekonomiskt bistånd 2022* [Elektronisk version] Hämtad från

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2023-6-8596.pdf> [Hämtad 2024-04-09]

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2021) *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. (Andra utgåvan). [Stockholm]: Natur & Kultur.

Thomassen, M. (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning.

Thurén, T. (2013) *Källkritik*. (3:e uppl.). Stockholm: Liber AB

Unicef. (2018) *Vad betyder det att Barnkonventionen blir svensk lag*. [Elektronisk version]. Hämtad från

<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/vad-betyder-det-att-barnkonventionen-blirsvensk-lag> [Hämtad 2024-04-12]

UNICEF. (2020) *Barnkonventionen*. [Elektronisk version]. Hämtad från:

<https://unicef.se/barnkonventionen> [Hämtad 2024-04-15]

Unicef. (2024) *Barnkonventionen*. [Elektronisk version] Hämtad från

<https://unicef.se/barnkonventionen> [Hämtad 2024-04-12]

United Nations. (2015) *Convention on the Rights of the Child CRC/C/SWE/CO/5*.

[Elektronisk version]. Hämtad från

<https://unicef-porthos-production.s3.amazonaws.com/concl-observations-swe-2015-final.pdf> [2024-04-15]

Vetenskapsrådet. (2017) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. [Elektronisk version]. Hämtad från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [Hämtad 2024-04-02]

Vinnerljung, B. (2010) *Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn*. Social Rapport. Västerås: Edita Västra Aros; 2010. p. 228-66.

Ödquist Drakmer, K. (2020) *Barnkonventionen har blivit svensk lag!*. UNICEF. [Elektronisk version]. <https://unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionen-har-blivit-svensk-lag> [Hämtad 2024-05-14]

Bilaga 1: Informationsbrev

Informationsbrev till att delta i studie

“En kvalitativ studie om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd beaktar barnets rättigheter”

Jag studerar 6:e terminen på socionomprogrammet vid Malmö universitet. Under denna termin skriver jag mitt examensarbete på kandidatnivå. Mitt examensarbets syfte är att utöka kunskapen genom min undersökning om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme för att tillvara barnens rättigheter. Denna studie kommer att ha med fyra deltagare varav tre är socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd och en utvecklingsledare inom ekonomiskt stöd för den ideella barnrättsorganisationen Majblomman. Syftet med intervjuerna är att få möjlighet att ta del av deltagarnas tankar, upplevelser och erfarenheter av att beakta barnets bästa vid sina bedömningar i praktiken.

Jag har räknat med att varje intervju kommer att uppskattningsvis pågå mellan 45- 60 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in för att jag sedan ska kunna transkribera dem, därefter kommer inspelningarna att raderas. Deltagarna till denna studie kommer att vara anonyma, vilket innebär att namn, arbetsplats, stadsområde och kommun inte kommer att användas eller nämnas i examensarbetet. Deltagare har möjlighet att hoppa av när som helst samt ångra sig utan någon giltig förklaring. All insamlad material inkommen från deltagarna kommer inte att användas i annat ändamål än till uppsatsens syfte.

Efter att examensarbetet har blivit godkänd kommer studien att finnas med på Malmö Universitets databas för studentuppsatser. Vid önskan finns det möjlighet för mig att skicka examensarbetet till deltagarna när den är klar.

Du kan höra av dig till mig eller min handledare vid frågor eller synpunkter enligt kontaktuppgifter nedan:

Student: **Linn Ahmad**

Mejladress: **linnahm4d@gmail.com**

Handledare: **Annelie Björkhagen Turesson**

Mejladress: **Annelie.Bjorkhagen.Turesson@mau.se**

Med vänliga hälsningar,

Linn Ahmad

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtyckesblankett till att delta i studie “En kvalitativ studie om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd beaktar barnets rättigheter”

Samtycke till deltagande i examensarbete

Examensarbetets titel: En kvalitativ studie om hur socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd beaktar barnets rättigheter	Datum: 26-04-2024
Studentansvarig: Linn Ahmad	Studerar vid Malmö universitet, Fakulteten vid hälsa och samhälle, 205 06 Malmö, Telefonnummer 040-665 70 00
Studentens e-post: linnahm4d@gmail.com	Utbildning: Socionomprogrammet
	Kurskod: SC163B

Jag har skriftligt eller muntligt informerats om studien och tagit del av bifogad skriftlig information. Jag är medveten om att mitt deltagande är frivilligt och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande

Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i ovanstående undersökning

Datum.....

Deltagarens underskrift.....

Kontaktuppgifter

Student

Linn Ahmad

linnahm4d@gmail.com

Handledare

Annelie Björkhagen Turesson

Annelie.Bjorkhagen.Turesson@mau.se

Bilaga 3: Intervjuguide

Intervjuguide Majblomman

Bakgrundsfrågor

1. Kan du ge en presentation av dig själv? (din roll i verksamheten)
2. Vilka är de som jobbar med inkommande ansökningar? (Krävs det någon speciell utbildning för att bli volontär på Majblomman?)
3. Hur länge har du jobbat med ansökningar som kommer in till barnrättsorganisationen Majblomman?
4. Vad är det för typ av ansökningar ni får in? (Vem får ansöka om ekonomiskt stöd?)
5. Upplever du att du har samma uppfattning av hur barns rättigheter beaktas som innan du blev anställd hos Majblomman?

Verksamhetsfrågor

6. Finns det några riktlinjer eller ramar att förhålla er till barnets rättigheter vid bedömning av ansökningar? (Om ja, vilka?)
7. Får volontärer någon utbildning kring hur barnets rättigheter bör beaktas i arbetet? (erbjuds andra utbildningar?)
8. Vilka möjligheter finns det till att få handledning/annan hjälp avseende hur barnets rättigheter ska beaktas om man önskar det?
9. Finns det annat utöver era riktlinjer i verksamheten som kan komma att påverka era bedömningar av ansökningar för barn? (exempelvis resurser?)
10. Hur inhämtas information om barn? (Är det genom barnets föräldrar?, kan ni få direktkontakt med barn i syfte att få dem att uttrycka sina egna åsikter/behov/tankar?)
11. Begär ni bevis på inlämnat kvitto för köp om det som ansöks in hos er?
12. Barnkonventionen blev till lag i Sverige 2020. Anser du att denna förändring har påverkat din verksamhet? (På vilket sätt?)
13. Har ni fått färre ansökningar om ekonomiskt stöd efter att barnkonventionen har blivit lag? (Om inte, vad kan det bero på?)

Frågor avseende socialtjänsten

14. Får ni in ansökningar från familjer som har ekonomiskt bistånd? (Om ja, varför?)
15. Anser du att laginförningen av barnkonventionen har förbättrat beaktandet av barnets rättigheter inom ekonomiskt bistånd?
16. Upplever du att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd förhåller sig till barnets rättigheter och fattar rätt beslut vid ansökningar?
17. Vad händer när ni beviljar ekonomiskt stöd för barn vars familj har ekonomiskt bistånd? (tar deras socialsekreterare in det som en inkomst som sedan dras i försörjningsstödet nästa månad? Anser ni att det går emot barnkonventionen?)
18. Upplever du att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd använder sitt handlingsutrymme tillräckligt i syfte att tillgodose barnets rättigheter?

Bilaga 4: Intervjuguide

Intervjuguide Socialtjänsten

Bakgrundsfrågor

1. Kan du ge en kort presentation av dig själv?
2. Hur länge har du jobbat som socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd?
3. Har du tidigare jobbat inom området socialt arbete?
4. Upplever du att du har samma uppfattning av hur barns rättigheter beaktas som innan du blev anställd hos Socialtjänsten?

Verksamhetsfrågor

5. Finns det några riktlinjer eller ramar att förhålla er till barnets rättigheter vid bedömning av ansökningar?
6. Brukar verksamheten lägga upp några mål för hur ni ska kunna göra bättre arbete för barn vars familjer har försörjningsstöd?
7. Får socialsekreterare någon utbildning kring hur barnets rättigheter och barnperspektivet bör beaktas i arbetet?
8. Vilka möjligheter finns det till att få handledning/annan hjälp avseende hur barnets rättigheter ska beaktas om man önskar det?
9. Finns det annat utöver era riktlinjer i verksamheten som kan komma att påverka era bedömningar av ansökningar för barn? (exempelvis resurser?)
10. Brukar ni begära att barn, i barnfamiljer som söker ekonomiskt bistånd, att delta i olika möten för att få in deras åsikter/tankar/låta dem komma till tals i syfte att få deras behov tillgodosedda?
11. Om barn beviljas ekonomiskt stöd från barnrättsorganisationen Majblomman som har familjer med försörjningsstöd, räknar ni in det som en inkomst för nästkommande månad?
12. Barnkonventionen blev till lag i Sverige 2020. Anser du att denna förändring har påverkat din verksamhet?
13. Har ni fått färre ansökningar om ekonomiskt bistånd efter att barnkonventionen har blivit lag? (Om inte, vad kan det bero på? kan du ge exempel)

Frågor avseende socialtjänsten

14. Hur går du tillväga vid situationer där barns föräldrar inte ser till att uppfylla de krav som sätts för att få rätt till ekonomiskt bistånd?
15. Tycker du att laginföringen av barnkonventionen år 2020 har förbättrat eller på något sätt påverkat beaktandet av barnets rättigheter inom ekonomiskt bistånd?
16. Upplever du att socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd förhåller sig till barnets rättigheter och fattar rätt beslut vid ansökningar?
17. Beviljar ni ekonomiskt bistånd till familjer som ansöker för cykel till deras barn av olika anledningar (eller andra fritidsaktiviteter)?
18. Upplever du eller har du någon gång upplevt svårigheter med att kunna tillämpa barnperspektivet i ärenden?
19. Tycker du att du kan påverka beaktandet av barnets rättigheter med hjälp av ditt handlingsutrymme?